

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра бізнес - адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: «Організаційні аспекти соціальної корпоративної відповідальності на ПАТ «Мотор Січ» »

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0739-ба-з спеціальності 073 Менеджмент освітньої програми Бізнес-адміністрування Камінська А.О.
Керівник: доцент кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, кандидат наук державного управління, доцент Оргієць О. М.
Рецензент: завідувач кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, доктор наук з державного управління, професор Бікулов Д. Т.

Запоріжжя – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет менеджменту
Кафедра бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
Спеціальність 073 Менеджмент
Освітня програма Бізнес-адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
Д.Т. Бікулов
«____» _____ 2020
року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА**

Камінська Анастасія Олександрівна

1. Тема роботи «Організаційні аспекти соціальної корпоративної відповідальності на ПАТ «Мотор Січ»»

керівник роботи: Оргієць О. М., доцент кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, кандидат наук державного управління, доцент

затверджені наказом ЗНУ від 02.06.2020 року № 664-с

2. Строк подання студентом роботи 23.12.2020 р.

3. Вихідні дані до роботи навчальні посібники, монографії, періодичні та аналітичні вітчизняні та зарубіжні матеріали, фінансова звітність підприємства, інтернет ресурси

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

2. СУЧАСНИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТА РІВЕНЬ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

3. ВПРОВАДЖЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПАТ «МОТОР СІЧ»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____
 10 таблиць

 11 рисунків

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Оргієць О. М.		
2	Оргієць О. М.		
3	Оргієць О. М.		

7. Дата видачі завдання _____ 20.04.2020 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Затвердження теми кваліфікаційної роботи у наукового керівника.	20.04.2020	
2	Затвердження змісту роботи.	30.04.2020	
3	Огляд літератури за темою кваліфікаційної роботи.	30.04.20-16.05.20	
4	Розробка чернетки I розділу кваліфікаційної роботи.	17.05.20-23.05.20	
5	Написання I розділу кваліфікаційної роботи.	24.05.20-27.05.20	
6	Збір розрахунково-аналітичного матеріалу за темою.	28.05.20-25.06.20	
7	Розробка чернетки II розділу кваліфікаційної роботи.	26.06.20-29.08.20	
8	Написання II розділу кваліфікаційної роботи.	30.08.20-06.09.20	
9	Розробка чернетки III розділу кваліфікаційної роботи.	07.09.20-14.09.20	
	Написання III розділу кваліфікаційної роботи.	15.09.20-29.10.20	
	Оформлення кваліфікаційної роботи згідно вимог.	30.10.20-02.11.20	
	Попередній захист кваліфікаційної роботи.	09.11.2020	
	Проходження нормоконтролю.	09.11.20-22.11.20	
	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру.	23.11.2020	
	Захист кваліфікаційної роботи.	грудень 2020	

Студент _____
 (підпис)

А.О. Камінська
 (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____
 (підпис)

О. М. Оргієць
 (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
 Нормоконтролер _____
 (підпис)

С. В. Маркова
 (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота «Організаційні аспекти соціальної корпоративної відповідальності на ПАТ «Мотор Січ» - 76 сторінок, 12 таблиць, 14 рисунків, 50 джерел інформації є цілісним науковим дослідженням, актуальність якого зумовлена зростанням важливості містоутворюючих підприємств експортерів для економіки та соціальної сфери України, їх місцем та роллю у житті громад, впливу на навколишнє середовище.

Об'єктом дослідження виступає Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ» – підприємство, яке реалізує повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів від розробки, виробництва й випробування, до супроводу в експлуатації й ремонту.

Предмет дослідження – економічна та соціальна діяльність підприємства ПАТ «Мотор Січ» у контексті його корпоративної соціальної відповідальності.

Метою написання даної кваліфікаційної роботи є аналіз управління корпоративною соціальною відповідальністю ПАТ «Мотор Січ».

Для проведення дослідження були використані методи і прийоми економічного аналізу, абсолютних відносин, середніх і відносних величин, порівняння, групування, системного підходу, математичних моделей, інтегральних показників, ланцюгових підстановок.

Теоретичною, методологічною та інформаційною базою для вирішення перерахованих вище завдань послужили законодавчі та нормативні акти України з питань формування фінансових результатів промислових підприємств, економічна література з вказаної тематики, річна фінансова звітність ПАТ «Мотор Січ» за 2015-2017 роки, а саме: баланс підприємства (форма № 1), звіт про фінансові результати підприємства (форма № 2).

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО, БАЛАНС,
КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА, СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ABSTRACT

Qualification work "Organizational aspects of social corporate responsibility at PJSC "Motor Sich" - 76 pages, 12 tables, 14 figures, 50 sources of information is a holistic scientific study, the relevance of which due to the growing importance of export-forming enterprises for the economy and social sphere of Ukraine, their place and role in the life of communities, the impact on the environment.

The object of the study is the Public Joint Stock Company "Motor Sich" - an enterprise that implements a full cycle of modern aircraft engines from development, production and testing, to maintenance and operation.

The subject of research is the economic and social activity of the enterprise PJSC "Motor Sich" in the context of its corporate social responsibility.

The purpose of writing this qualification work is to analyze the management of corporate social responsibility of PJSC "Motor Sich".

Methods and techniques of economic analysis, absolute relations, average and relative values, comparison, grouping, system approach, mathematical models, integrated indicators, chain substitutions were used for the research.

Theoretical, methodological and information base for solving the above tasks were the laws and regulations of Ukraine on the formation of financial results of industrial enterprises, economic literature on this topic, the annual financial statements of PJSC "Motor Sich" for 2015-2017, namely: the balance sheet (form № 1), report on the financial results of the enterprise (form № 2).

PUBLIC JOINT STOCK COMPANY, BALANCE SHEET, CORPORATE CULTURE, SOCIAL RESPONSIBILITY

ВСТУП

Актуальність теми «Організаційні аспекти соціальної корпоративної відповідальності на ПАТ «Мотор Січ» зумовлена зростанням важливості містоутворюючих підприємств експортерів для економіки та соціальної сфери України, їх місцем та роллю у житті громад, впливу на навколишнє середовище, високим рівнем трудової міграції висококваліфікованих кадрів, відкритістю економіки України та процесами євроінтеграції, які підвищують конкуренцію, в тому числі і за трудові ресурси.

Корпоративна соціальна відповідальність є традиційним для постіндустріального суспільства тим явищем, яке щільно пов'язане з поняттям публічно-приватного партнерства та забезпечує гармонійний розвиток суспільства без бюрократії та зайвих зв'язків та маршрутів в управлінні суспільством. Для України це поняття є відносно новим, однак інертність пострадянського мислення надає можливість відновлення старих моделей, які виникають з періоду соціалістичної економіки.

Суб'єктом корпоративної соціальної відповідальності виступає велике підприємство, виробничий монополіст – ПАТ «Мотор Січ», об'єктом – партнери, трудовий колектив, клієнти, державні інституції тощо.

В умовах економічного спаду та погіршення зовнішнього та внутрішнього економічного середовища прибутковість промислових підприємств України, та відповідні можливості для КСВ суттєво знизились. Статистичні дані за 2017 рік показували появу ознак того, що економічна корекція вже досягла дна в такому ключовому секторі, як промисловість, коли вперше за останнє десятиліття мала місце криза прибутковості, проявом якого (фінансовим результатом від звичайної діяльності до оподаткування) у промисловості виявився збиток у розмірі 4788,1 млн. грн.

Таким чином, все більшого значення набуває пошук нових шляхів та напрямків стабілізації та підвищення соціальної відповідальності промислових підприємств. Основним фактором їх реалізації є формування

достатнього розміру прибутку підприємств промисловості, який є основним джерелом заходів, що забезпечують КСВ. Провідна роль прибутку полягає в тому, що він сприяє інвестиційній привабливості, ділової активності підприємств у виробничій та фінансовій сферах. Саме цим обумовлена актуальність теми дипломної роботи, при написанні якої певною мірою була врахована специфіка діяльності унікального промислового підприємства авіабудівної галузі.

Теоретичні та методичні аспекти впровадження корпоративної соціальної відповідальності розглядались у роботах Запатріної І.В., Сабецької Т.І., Пільтяй О.В. також Фрідмена М., Джерерда М., Ханома А., Сімятські Є. та інших українських та зарубіжних вчених.

Об'єктом дослідження виступає Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ» – підприємство, яке реалізує повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів від розробки, виробництва й випробування, до супроводу в експлуатації й ремонту.

Предмет дослідження – економічна та соціальна діяльність підприємства ПАТ “Мотор Січ” у контексті його корпоративної соціальної відповідальності.

Метою написання даної кваліфікаційної роботи є аналіз управління корпоративною соціальною відповідальністю ПАТ “Мотор Січ”.

Задля досягнення поставленої мети під час дослідження будуть вирішені наступні завдання:

1) Розглянуто теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності, а саме:

– досліджено сутність, види корпоративної соціальної відповідальності підприємства;

– розглянута інформаційна та нормативно-законодавча база формування та управління корпоративною соціальною відповідальністю в Україні;

– досліджено зарубіжний досвід корпоративної соціальної відповідальності.

2) Проведений аналіз витрат підприємства, в рамках якого:

– дана загальна організаційно-економічна характеристика ПАТ «Мотор Січ» та проведений аналіз основних показників його фінансово-господарської діяльності за 2016-2017 роки;

– проведено аналіз фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» та факторів впливу на фінансовий стан;

– оцінено механізми формування соціальної відповідальності підприємства;

– проведений аналіз методів управління соціальною відповідальністю, зокрема, впливом витрат на заходи соціальної відповідальності на фінансовий стан та фінансову стійкість підприємства;

3) На підставі отриманих результатів аналізу фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» визначені шляхи їх збільшення та розроблено низку заходів корпоративної соціальної відповідальності, що покликані зміцнити фінансовий стан підприємства.

Для проведення дослідження були використані методи і прийоми економічного аналізу, абсолютних відносин, середніх і відносних величин, порівняння, групування, системного підходу, математичних моделей, інтегральних показників, ланцюгових підстановок.

Теоретичною, методологічною та інформаційною базою для вирішення перерахованих вище завдань послужили законодавчі та нормативні акти України з питань формування фінансових результатів промислових підприємств, економічна література з вказаної тематики, річна фінансова звітність ПАТ «Мотор Січ» за 2015-2017 роки, а саме: баланс підприємства (форма № 1), звіт про фінансові результати підприємства (форма № 2).

Дипломна робота має 76 сторінок, 12 таблиць, 14 рисунків, 50 джерел інформації.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

1.1. Історія та міжнародний досвід соціальної-корпоративної відповідальності

Ідеї про роль підприємницької діяльності в концепції розвитку суспільства існували та застосовувались з давніх часів, періоду часу в якому Аристотель розглядав явище відповідальності в системі з трьох координат: економічних, правових та етичних відносин.

Послідовно розвиваючись, концепції корпоративної діяльності розширювали сферу впливу, який, не змінюючи один одного, накопичував досягнення попередніх.

Благодійність можна вважати одним із перших проявів соціальної відповідальності, що прижився в минулому. Спочатку це явище мало особливий характер, оскільки пожертви, матеріальна допомога бідним, догляд за дитячими будинками, лікарнями вважалися богобоязливою роботою для багатих, виробників, купців. Однак у міру зростання масштабів промислової діяльності зростає і обсяг питань корпоративної соціальної відповідальності. Промислова революція кінця XVIII-XIX століть, яка призвела до посилення конкуренції, зростання робітничого руху, власників фабрик, фабрик, промислових підприємств, пом'якшила умови праці робітників, надала додаткові гарантії діловим партнерам.

Всі ці явища передували розвитку сучасних підходів до визначення корпоративної соціальної відповідальності.

Термін CSF (корпоративна соціальна відповідальність) був введений в 1953 році [8] американським вченим Г. Боуен. Його робота стосується концептуальної проблеми відповідальності підприємців, стосовно того, що бізнес є частиною суспільства, за яку він відповідає.

У другій половині ХХ ст. світ вступив у нову фазу науково-технічної революції, період розвитку високих технологій, яка зробила революцію в усіх сферах суспільного відтворення впровадження матеріалів, послуг, розвитку в сфері інтелектуального оточення людини. Такі зміни призводять не тільки до значного розвитку та ускладнення виробничих відносин, зміни соціального устрою, але також призводять до зміни сутності підходів до ідентифікації ключових конкурентів. Компанії сприймають працівників в якості джерела бізнес-ідей та впровадження технологічних інновацій.

Слід зазначити, що перехід від бізнесу до ідей щодо КСВ не завжди був добровільним. Так, великий бізнес повинен був взяти на себе певну відповідальність за вирішення зростаючих соціальних та трудових проблем. Інакше він став би їхньою першою жертвою.

Розвиток концепції людського капіталу посилив вплив КСВ як частини корпоративної вартості - елемента культури компанії. Соціальна відповідальність за екологічну відповідальність почала розглядатися не лише як потенційний фактор конкурентоспроможності компанії, а й як внутрішнє управління, зокрема, додатковий інструмент мотивації персоналу.

Рис. 1.1. Схема корпоративної-соціальної відповідальності

Однією зі спроб уявлення соціальної відповідальності бізнесу як цілісної системи є модель КСВ, запропонована в кінці 1970-х рр. американським економістом Арчі Керроллом (Archie B. Carroll). Він наочно представив її у вигляді піраміди відповідальності (рис. 1.2).

Три рівня піраміди відповідають трьом основним сферам суспільного устрою - економіці, правовій системі та етичним нормам. Четвертий рівень був філантропічний, але потім він був перерозподілений між етичним та економічним рівнями відповідальності. Це пояснюється тим, що компанії, займаючись філантропією, керуються економічними мотивами, а відмінність між філантропічної та етичної діяльністю складно провести в теорії та на практиці.

Рис.1.2. Піраміда соціальної відповідальності

Економічна та політична відповідальність безпосередньо визначається базовою функцією компанії на ринку як виробника товарів і послуг, що дозволяють задовольняти потреби споживачів і, відповідно, отримувати прибуток. Правова відповідальність увазі необхідність законслухняності бізнесу в умовах ринкової економіки, яка зафіксована в правових нормах. Етична відповідальність вимагає від ділової практики співзвучності очікуванням суспільства, не обумовленим в правових нормах, але заснованим на існуючих нормах моралі. Відмінності правової та етичної відповідальності полягають у тому, що перша відображає відповідність бізнесу формальними

правилами та інститутам, а друга - компанію до дій, спрямованих на підтримку і розвиток добробуту суспільства через добровільну участь у реалізації соціальних програм. Поняття дискреційної відповідальності передбачає додаткову "добру волю" бізнесу та його готовність до суспільних компромісів.

Компромис в даному контексті означає часткове задоволення інтересів сторін – учасниць громадянського договору та корпоративної структури, які приймають участь у бізнесі та певною мірою відповідають на суспільні запити.

1.2. Значення та місце корпоративної соціальної відповідальності в роботі компанії

Щоб краще зрозуміти потенціал впровадження КСВ, звернемо увагу на наступне положення: Як відомо, сучасний менеджмент розкриває вісім основних сфер, в яких компанія визначає свої цілі. інновації; продуктивність праці; ресурс; прибутковість; аспекти управління, що виражаються як управління; персонал; соціальна відповідальність. Останнє розуміється як ділова відповідальність за сприяння добробуту суспільства. Її восьмою сферою нехтують і досі нехтують багато економістів та менеджерів.

Так, американський професор М.Фрідман стверджує, що бізнес не може мати іншої мети, крім отримання прибутку, ніби це його соціальна відповідальність. Свою думку він базував на тому, що ефективна робота окремих компаній створює передумови для зростання загального продукту суспільства, а отже, настільки ж високого рівня життя в країні. На відміну від цього твердження, на сучасному етапі розвитку необхідно вважати, що бізнес повинен позитивно впливати на суспільне життя не лише у вузькому значенні цього слова, тобто збільшувати можливості для матеріального зростання, а й у цілому відповідно до загальновизнаних етичних цінностей, забезпечуючи споживачам якісні товари та послуги. : екологічне середовище,

участь у вирішенні гострих соціальних проблем тощо. Відомий фахівець у сфері планування П. Штайнер стверджує, що максимізація прибутку як бізнес-мета означає значне збільшення ризику. Визначаючи рівень майбутнього прибутку, слід враховувати, що величина прибутку та ймовірність його отримання мають зворотну залежність.

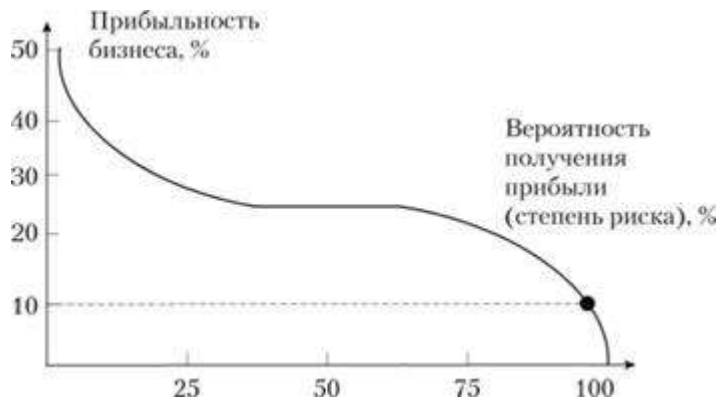

Рис.1.3. Крива залежності прибутковості та ризику

На форму графіку-експоненти впливає кілька факторів, основними з яких є:

1. Конкуренція. Компанії, які використовують концепцію КСВ - використовують її як частину стратегії - набирають популярність, стаючи більш привабливими для відповідальних споживачів.

2. Соціально-економічна політика держави. Відомо, що держава, визначаючи "правила гри", визначає валовий попит і пропозицію суспільних благ.

3. Рівень розвитку країни. Він визначає не тільки умови для розвитку бізнесу та суспільства, а й соціальні потреби населення.

4. Національні особливості. Вони пов'язані з культурою соціальними цінностями, завдяки чому вони впливають на загальний попит на суспільні блага, а також на їх структуру та обсяг.

5. Міжнародні стандарти якості. По суті, це транснаціональні макрорегулятори, які визначають загальну соціальну відповідальність усіх компаній [6]

Ця концепція не є загально визнаною, оскільки досягнення цілей у всіх трьох сферах виключається або суперечить йому. Поступово КСВ почав виходити із внутрішнього середовища, дедалі більше відображаючись як система взаємовідносин на різних рівнях взаємовідносин: мікрорівні, мезорівні, макрорівні чи Інтернет, внутрішньоєкстраєтні рівні (рис. 1.3).

Рис.1.3. Структура інформаційного простору фірми

Зацікавлені сторони - це фізичні та юридичні особи, які мають юридичну, економічну, етичну, самосвідому спроможність відстоювати свої права на компанію, включаючи майно чи інтереси в минулих, теперішніх чи майбутніх операціях, або їх частини.

Рис.1.4. Модель “Влада-легітимність-терміновість”

Дана класифікація дозволяла відносно точно визначити характер взаємин із зацікавленими сторонами, що полегшувало вибір загальної стратегії і стратегії комунікацій. Недоліком був суб'єктивний підхід до оцінки влади. Розвиток концепцій бізнесу до початку ХХІ ст. привело фахівців до усвідомлення того, що відносини між компаніями, компаніями та індивідами, так само, як відносини між індивідами, в значній мірі засновані на розумінні цінностей, знанні ситуації, минулого, планів. Ці знання є як чинником формування того чи іншого ставлення, так і фактором управління відносинами через надання інформації. Подальший розвиток теорія КСВ отримала в конкретизації в теорії стейкхолдерів.

Згідно Фассіно, реальні стейкхолдери володіють легітимно закріпленим правом вимог. Влада і вплив між стейкхолдерами і компанією взаємні.

Стейквочери і стейккіпери абсолютно незалежні від компанії. На них компанія надає мало впливу і не несе легітимною відповідальності перед ними. Але стейквочери мають значний вплив на компанію, стейккіпери несуть відповідальність перед зовнішнім середовищем за дії компанії.

Стейккіпери контролюють достовірність інформації про компанію та її діяльність. До них в основному відносяться державні організації [8]. Для повноти картини необхідно виділити групи стейкхолдерів, які вважають, що вони мають право на частину компанії, діють приховано, без попередження, зацікавлені в її розвитку і хочуть лише отримати власну вигоду та реалізацію власного інтересу [8].

1.3. Організаційні аспекти корпоративної соціальної відповідальності

Існує також загальне визнання двох інших груп, які називаються громадами - громадянським суспільством, до яких входять зовнішні групи зацікавлених сторін. Уряд держава, групи тиску, регулятори (регуляторні фактори групи) засоби масової інформації.

Певні зацікавлені сторони мають особливий вплив на окремих зацікавлених сторін, але більшість груп зацікавлених сторін мають спільні елементи можуть бути згруповані. Вони представляють інтереси людей, усього суспільства, інтереси світу у широкому розумінні цього слова, навколишнього середовища, діють шляхом офіційного офіційного контролю та регулювання. На відміну від зацікавлених сторін, зацікавлені сторони мають менший прямий контакт із пов'язаними із ними зацікавленими сторонами, але мають більше, ніж просто вплив, оскільки покладаються на закони, нормативні акти та засоби контролю. Наприклад, уряд, як основна зацікавлена сторона, має загальні закони для всіх компаній, але також має спеціальні закони для кожного сектору (наприклад Держстандарт, який контролює якість сільськогосподарської продукції). Зацікавлені сторони відповідають за діяльність компаній можуть інформувати зовнішнє середовище про різні порушення. ЗМІ розглядаються як окрема зацікавлена сторона, але не як зацікавлена сторона з трьох причин. Загальне висвітлення всієї діяльності, тобто не відокремлення спеціальних компаній, незалежність від них, наявність влади. ЗМІ можуть збалансувати владу бізнесу на основі вимог різних груп тиску, можуть закликати компанію реагувати на їх публікації, тоді як державні органи можуть робити це через суд. ЗМІ розглядаються як четверта сила, завдяки якій зацікавлені сторони можуть впливати на організації.

Кільця представляють зовнішню частину кола, як і зовнішні овали Фрімена (2003). Оскільки більшість зацікавлених сторін впливає на компанію через різні зацікавлені сторони, їх відносини можуть бути представлені стрілками, починаючи від конкретних зацікавлених сторін до пов'язаних зацікавлених сторін до загальних зацікавлених сторін до конкретних зацікавлених сторін компанії.

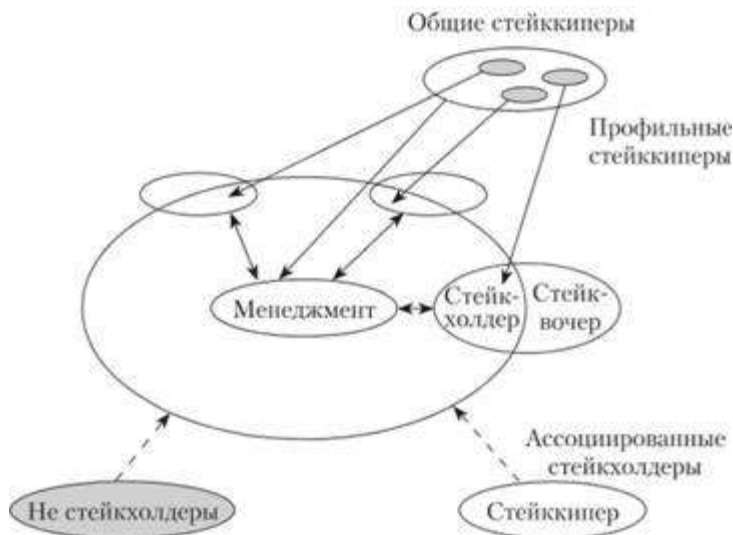

Рис.1.5. Модель товариства стейкхолдерів Фрімана

Для конкретних випадків склад стейкхолдерів та їх взаємозв'язку можна деталізувати. Універсальна модель, будучи наповнена конкретним змістом, динамічна, реагує на постійні зміни складу стейкхолдерів та їх взаємозв'язків. Динаміка відносин може позначатися і на зміну статусу (категоризації), тобто можливий перехід з стейккіперов в стейквочери, з стейкхолдерів в стейккіпери і навпаки

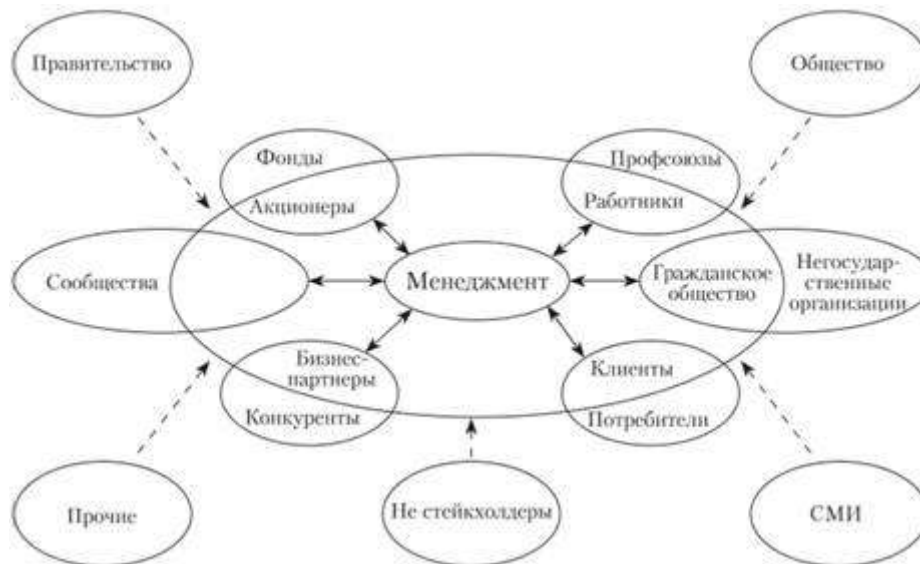

Рис.1.6. Динамічна універсальна модель стейкхолдерів

Для що не підтримують організацію стейквочеров вибирається захисна стратегія, або стратегія спостереження у разі небезпечних (маргінальних)

стейквочеров. Складність ролі стейккіперов, що включає контроль і оповіщення, робить більш важким вибір стратегії: це може бути співпраця, моніторинг або лобювання. У стратегічному аспекті реальні стейкхолдери управляються як партнери.

В цілому, корпоративна соціальна відповідальність компанії складає комплекс заходів, традицій та норм, які охоплюють відповідальне відношення компанії до елементів внутрішньої структури та зовнішнього оточення: персоналу, партнерів, клієнтів, державних та місцевих адміністративних інституцій, населення громади тощо.

Впровадження моделей корпоративної соціальної відповідальності потребує суттєвих змін в управлінні компанією, що особливо впливатиме на структуру витрат. Треба чітко визначати джерело забезпечення корпоративної соціальної відповідальності, як то дохід підприємства, додана вартість та прибуток, що утворюються в результаті окремої діяльності підприємства.

Дохід підприємства є результатом соціальної відповідальності перед клієнтами, які своєчасно оплачують продукцію та є взаємно відповідальними, виявляючи лояльність перед фірмою. Дохід балансує витрати, серед яких є зобов'язання підприємства перед партнерами.

Додана вартість утворюється в результаті ефективного виробництва, вона стає джерелом зарплатні та прибутку підприємства. Зростання заробітної платні має відбуватись одночасно зі зростанням продуктивності праці, що є складовою для збільшення обсягів доданої вартості.

Прибуток підприємства є джерелом особистого доходу власника та розвитку фірми у майбутньому, що забезпечуватиметься появою нових основних фондів, які забезпечуватимуть нову якість продукту та відповідну їй додану вартість.

РОЗДІЛ 2

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПАТ «МОТОР СІЧ»

2.1. Організаційно-технічна характеристика ПАТ «Мотор Січ» та аналіз основних показників його фінансово-господарської діяльності

Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ», є одним з найбільших підприємств, які реалізують повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів від розробки, виробництва й випробування, до супроводу в експлуатації й ремонту. Система якості ПАТ «Мотор Січ» сертифікована транснаціональною фірмою BUREAU VERITAS QUALITY INTERNATIONAL (BVQI) на відповідність міжнародним вимогам ISO 9001:2000 стосовно виробництва, ремонту й технічному обслуговуванню авіадвигунів, газотурбінних приводів і проектуванню газотурбінних електростанцій зі сферою акредитації в США, Великобританії й Німеччині.

До розпаду СРСР виробництво ПАТ «Мотор Січ» було спрямовано переважно на створення технологій подвійного призначення, що позначилося і на сьогоднішній діяльності підприємства. У системі «виробник – авіакомпанія – пасажир» ПАТ «Мотор Січ» посідає одне з перших місць.

Нині ПАТ «Мотор Січ» заробляє значну частку коштів не тільки на виробництві власне авіаційних двигунів, але й шляхом їх технічного обслуговування для авіакомпаній, а також постачанням деталей для двигунів. На сьогодні головними споживачами підприємства ПАТ «Мотор Січ» є ВАТ «Авіаційний комплекс ім. С.В. Ільюшина», ВАТ «АНТК ім. Г.М. Берієва», ВАТ «Туполєв», ВАТ «ДКБ ім. О.С. Яковлева», ВАТ «Камов», ВАТ «МВЗ ім. М.Л. Міля», чеська фірма Aero vodochody, китайська фірма Hongdu aviation industry та інш. Як бачимо, переважна кількість партнерів ПАТ «Мотор Січ» знаходяться поза межами України, здебільшого в Росії.

У 2017 році ПАТ «Мотор Січ», як і в минулому, залишалося експортно-орієнтованим підприємством, частка експорту в загальному обсязі реалізації

продукції та послуг складала 93,2%. Ринки збуту умовно поділяються на наступні сегменти: Росія, далеке зарубіжжя, Україна і Країни СНД (рис. 2.1).

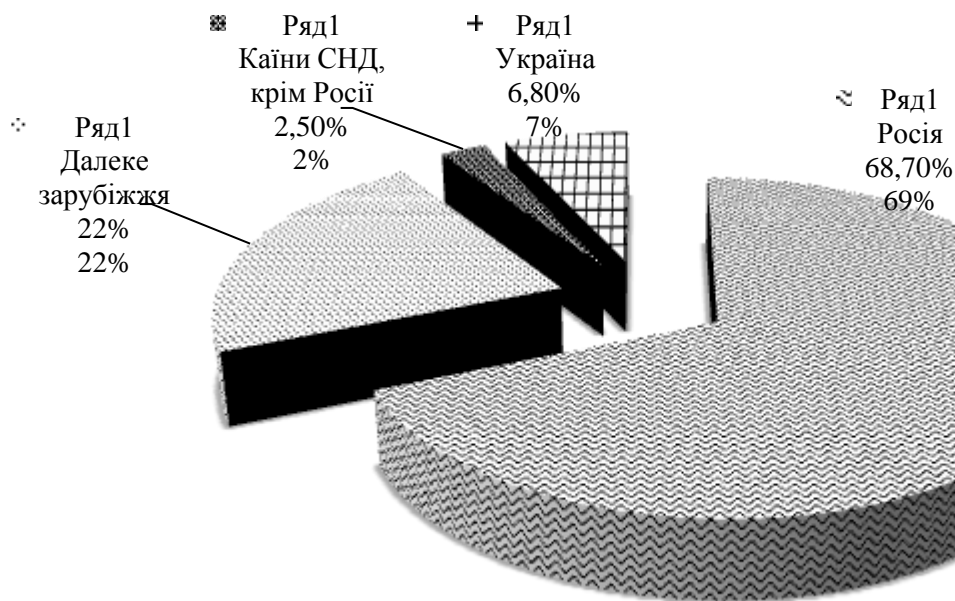

Рис. 2.1. Структура продажу продукції ПАТ «Мотор Січ» в 2017 році за сегментами ринку

Першим за величиною ринком збуту є країни Далекého зарубіжжя. Тверді позиції займає підприємство на ринках Південно-Східної Азії, Близького Сходу, країн Африки, Латинської Америки та інших. Тривале та плідне співробітництво пов'язує ПАТ «Мотор Січ» з багатьма споживачами, що експлуатують авіатехніку радянського і російського виробництва.

Найбільш великими партнерами підприємства в Україні є АНТК ім.Антонова (м.Київ), ХДАВП (м. Харків) та ін. Частка українського ринку в загальній структурі реалізації продукції складає лише 6,8%.

Найбільш великими партнерами в країнах СНД є компанії з Узбекистану, Туркменістану, Білорусі, для яких ПАТ «Мотор Січ» поставляє і ремонтує газотурбінні приводи сімейства Д-336 і АІ-20ДКЕ (ДКН), модулі МСТ-198. Питома вага цього сегменту ринку в структурі реалізації продукції складає 2,5%.

На ринку авіадвигунів ступінь конкуренції завжди дуже висока. Ринок авіадвигунів завжди був і залишається складним сегментом авіабудування.

Прибуток ПАТ «Мотор Січ» створюється з надходжень від господарської діяльності після покриття всіх витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією. Порядок розподілу чистого прибутку (доходу) і покриття збитків визначається вищим органом ПАТ «Мотор Січ» простою більшістю голосів, які беруть участь у зборах. Отже, основні грошові надходження ПАТ «Мотор Січ» створюються за рахунок реалізації продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Інформація про обсяги реалізації продукції за останні три роки наведена в табл. 2.1.

Отже, як свідчать дані, що наведені в таблиці, за останні три досліджувані роки обсяги реалізації продукції зросли на 53,51% на загальну суму 2053519 тис.грн., причому найбільше зростання обсягів реалізації відмічено у 2015 першому посткризовому році – 33,07% на загальну суму 1269052 тис.грн., в наступному 2016 році зростання обсягів реалізації уповільнилося і склало лише 15,36% на загальну суму 784467 тис.грн. в порівнянні з минулим роком.

Реалізація авіадвигунів серійних за три роки зросла на 57,1% на суму 1404588 тис.грн., тут також найбільше зростання обсягів реалізації цього виду продукції відбулося саме у 2016 році – 46,51% на загальну суму 1144267 тис.грн., в наступному 2017 році вони зросли лише на 7,22% на суму 260321 тис.грн.

Реалізація авіадвигунів ремонтних зросла за три останніх роки більш суттєво – на 69,6% на загальну суму 386822 тис. грн., але тут ситуація зворотна, саме у 2017 році обсяги зросли найбільше, оскільки ми бачимо, що у 2016 в порівнянні з 2015 роком зростання склало 3,15% (+17505 тис. грн.), а у 2017 в порівнянні з 2016 роком вже 64,42% (+369317 тис. грн.)

Найбільш суттєво зросли обсяги реалізації іншої авіатехніки, за три останні роки темп росту склав 191,66% на загальну суму 340908 тис.грн. Причому найбільше зростання обсягів реалізації цього виду продукції відбулося також у 2017 році – 70,54% на загальну суму 294854 тис.грн.

Таблиця 2.1

Динаміка обсягів реалізації продукції, товарів та надання послуг ПАТ «Мотор Січ» впродовж 2015-2017 років

Основний вид продукції	2015		2016		2017		відхилення, +/- 2016 від 2015			відхилення, +/- 2017 від 2016			Базові відхилення, 2017 від 2015		
	обсяг реалізації, тис.грн.	частка в загальній структурі реалізації, %	обсяг реалізації, тис.грн.	частка в загальній структурі реалізації, %	обсяг реалізації, тис.грн.	частка в загальній структурі реалізації, %	обсяг реалізації, тис.грн.	в структурі реалізації, %	темп росту	обсяг реалізації, тис.грн.	в структурі реалізації, %	темп росту	обсяг реалізації, тис.грн.	в структурі реалізації, %	темп росту
авіадвигуни серійні	2460056	64,10	3604323	70,58	3864644	65,60	+1144267	+6,48	146,51	+260321	-4,98	107,22	+1404588	+1,50	157,10
авіадвигуни ремонтні	555774	14,48	573279	11,23	942596	16,00	+17505	-3,26	103,15	+369317	+4,77	164,42	+386822	+1,52	169,60
продукція загально технічного призначення	237876	6,20	285485	5,59	259214	4,40	+47609	-0,61	120,01	-26271	-1,19	90,80	+21338	-1,80	108,97
інша авіатехніка	371930	9,69	417984	8,18	712838	12,10	+46054	-1,51	112,38	+294854	+3,92	170,54	+340908	+2,41	191,66
товари народного споживання	212070	5,53	225687	4,42	111933	1,90	+13617	-1,11	106,42	-113754	-2,52	49,60	-100137	-3,63	52,78
всього реалізовано продукції	3837706	100,00	5106758	100,00	5891225	100,00	+1269052	0,00	133,07	+784467	0,00	115,36	+2053519	0,00	153,51

Реалізація ж товарів народного споживання навпаки за три роки майже вдвічі скоротилася, так у 2016 році в порівнянні з 2015 роком обсяги зросли на 6,42% на загальну суму 13617 тис.грн., а у 2017 році вони істотно скоротилися на 113754 тис.грн., що склало 50,4% в порівнянні з 2016 роком.

Щодо структурних зрушень в обсягах реалізації продукції, то більш наочно вони наведені на рис. 2.2.

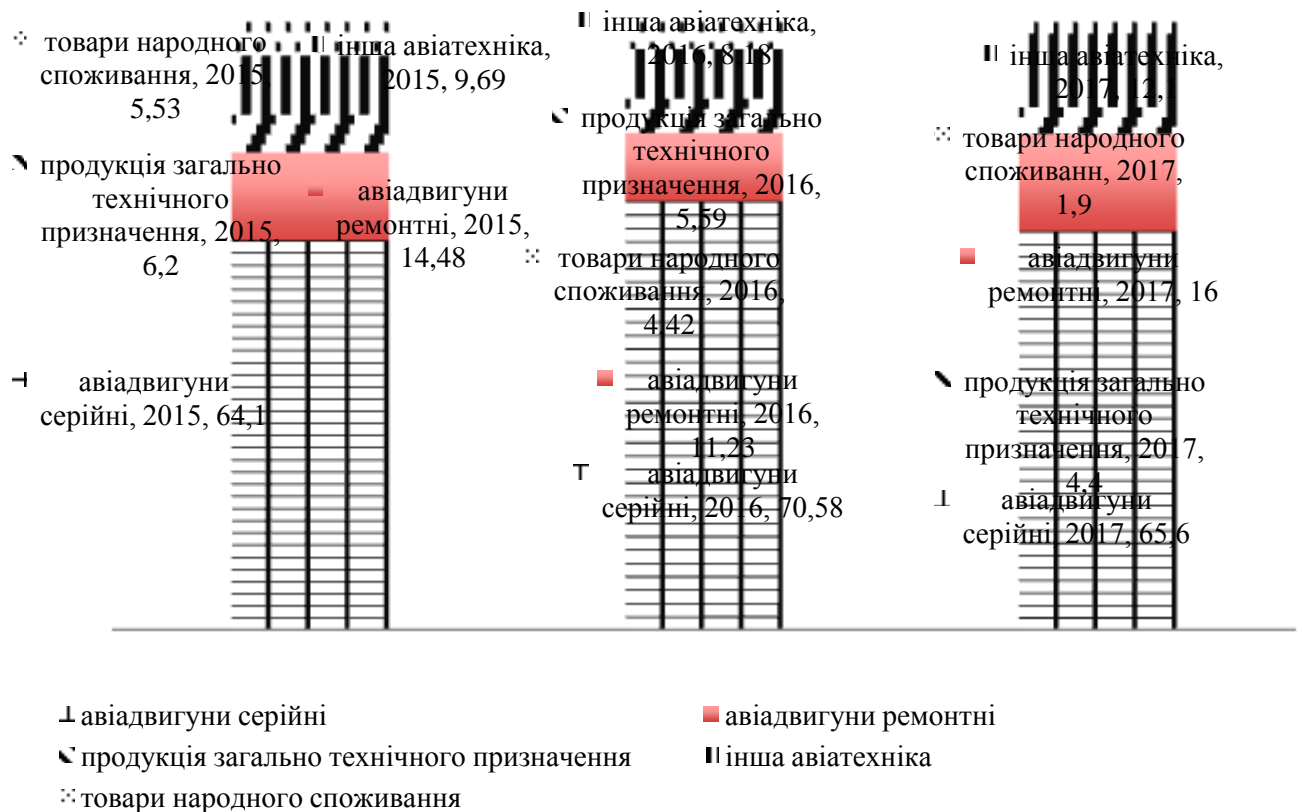

Рис. 2.2. Динаміка структури обсягів реалізації продукції ПАТ «Мотор Січ» протягом 2015-2017 років, %

Отже, як бачимо з розрахунків та більш наочно з діаграми, найбільшу частку в загальній структурі обсягів реалізації впродовж трьох досліджуваних років займали реалізація авіадвигунів. Їх частка коливалася в межах 64,1% за результатами 2015 року та 65,6% у 2017 році.

На другому місці посідала реалізація авіадвигунів ремонтних, їх частка за останні три роки зросла з 14,48% до 16%. Також зросла частка й іншої авіатехніки – з 9,69% у 2015 році до 12,1% у 2017 році. Питома вага обсягів реалізації інших видів продукції навпаки за три останніх роки знизилася:

– частка реалізації продукції загально технічного призначення знизилася з 6,2% до 4,4%;

– частка реалізації товарів народного споживання – з 5,53% до 1,9%.

Отже, підсумовуючи, можна стверджувати, що на тлі загального зростання обсягів реалізації в структурі реалізації відбулися незначні зрушення, оскільки найбільшу частку грошових коштів на підприємство надходить від реалізації авіадвигунів серійних та ремонтних, їх загальна питома вага коливалася в межах 78,58% у 2015 році та 81,6% за результатами 2016 року.

Основні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Мотор Січ» згідно з фінансовою звітністю підприємства за три останні роки наведені в таблиці 2.2.

Дані, що наведені в таблиці, свідчать, що у 2017 році підприємством було отримано доходу від реалізації продукції на 784467 тис.грн. або на 15,4% більше ніж у 2016 році та на 2053519 тис. грн. або на 53,5% більше ніж у 2015 році. Таке зростання пояснюється, перш за все, підвищенням активізації підприємств-споживачів продукції ПАТ «Мотор Січ», а також загальним поліпшенням ситуації на світовому ринку авіабудування.

Внаслідок чого чистого доходу у 2017 році було отримано на 790721 тис.грн. або на 15,8% більше ніж у 2016 році та на 2052171 тис.грн. або на 54,9% більше ніж у 2016 році.

Позитивним фактом фінансово-господарської діяльності є більш повільне зростання собівартості продукції, та у 2017 році в порівнянні з 2016 роком її зростання склало лише 9,8% на загальну суму 261364 тис.грн., в порівнянні з 2015 роком трохи більше – 37% на загальну суму 790420 тис.грн.

Таблиця 2.2

Динаміка основних показників фінансово-господарської діяльності ПАТ «Мотор Січ» у 2015-2017 роках

№ п/п	Показники	одиниці виміру	2015	2016	відхилення, + / -		2017	відхилення, + / -		базове відхилення, + / -	
					абс. тис.грн.	відн, %		абс. тис.грн.	відн, %	абс. тис.грн.	відн, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Доход від реалізації продукції (товарів, послуг)	тис.грн.	3837706	5106758	1269052	33,1	5891225	784467	15,4	2053519	53,5
2	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг)	тис.грн.	3740353	5001803	1261450	33,7	5792524	790721	15,8	2052171	54,9
3	Собівартість реалізованої продукції	тис.грн.	2137504	2666560	529056	24,8	2927924	261364	9,8	790420	37,0
4	Валовий прибуток	тис.грн.	1602849	2335243	732394	45,7	2864600	529357	22,7	1261751	78,7
5	Чистий прибуток	тис.грн.	741229	1248028	506799	68,4	1344161	96133	7,7	602932	81,3
6	Фонд оплати праці	тис.грн.	548360	737415	189055	34,5	942211	204796	27,8	393851	71,8
7	Чисельність персоналу	осіб	20 832	21 860	1028	4,9	23 841	1981	9,1	3009	14,4
8	Продуктивність праці	тис. грн./особ.	184,2	233,6	49,4	26,8	247,1	13	5,8	63	34,1
9	Витрати на 1 грн. товарної продукції	грн/грн.	0,557	0,522	-0,035	-6,3	0,497	-0,025	-4,8	-0,060	-10,8
10	Середньорічна вартість основних фондів	тис.грн.	883207,0	1059467,5	176260,5	20,0	1509236,5	449769	42,5	626030	70,9
11	Фондомісткість	грн/грн.	0,236	0,212	-0,024	-10,3	0,261	0	23,0	0	10,3
12	Рентабельність товарної продукції	%	19,8	25,0	5,1	25,9	23,2	-2	-7,0	3	17,1
13	Рентабельність виробничої діяльності	%	34,7	46,8	12,1	35,0	45,9	-1	-1,9	11	32,4

Така динаміка обсягів реалізації та собівартості реалізованої продукції призвела до більш істотного зростання валового прибутку. Так у 2017 році підприємством було отримано валового прибутку на 22,7% на загальну суму 529357 тис.грн. більше ніж у 2016 році та на 78,7% на суму 1261751 тис.грн. більше ніж у 2015 році. Це свідчить про високу якість валового прибутку підприємства оскільки його зростання зумовлено випереджаючими темпами зростання обсягів реалізації над собівартістю продукції.

Про ефективний контроль інших витрат підприємства, пов'язаних з реалізацією продукції, свідчать високі темпи зростання чистого прибутку у 2017 році. Так в порівнянні з 2016 роком чистого прибутку було отримано на 7,7% на загальну суму 96133 тис.грн. більше ніж у 2016 році та на 81,3% на суму 602932 тис.грн. більше ніж у 2015 році.

Істотно зросли за три досліджувані роки витрати на оплату праці працівників ПАТ «Мотор Січ». Так у 2017 році фонд оплати праці збільшився на 204796 тис.грн. або на 27,8% в порівнянні з 2016 роком та на 71,8% на суму 393851 тис.грн. в порівнянні з 2015 роком. Така динаміка витрат на оплату праці призвела до суттєвого зростання середньомісячної заробітної плати працівників ПАТ «Мотор Січ» (рис. 2.3), а також істотному зростанню продуктивності праці. Отже, у 2017 році продуктивність праці зросла на 34,1% на суму 63 тис.грн. на одного працюючого на рік в порівнянні з 2016 роком та на 5,8% на суму 13 тис.грн. на одного працюючого на рік у 2015 році, що дає підстави стверджувати, що заробітна плата працівників ПАТ «Мотор Січ» виконує свою мотивуючу функцію та підвищує зацікавленість працівників в кінцевому результаті діяльності підприємства.

Також позитивним є випереджаючі темпи зростання продуктивності праці над чисельністю персоналу. Так, якщо у 2017 році в порівнянні з 2015 роком продуктивність праці зросла на 34,1%, то чисельність персоналу лише на 14,4%.

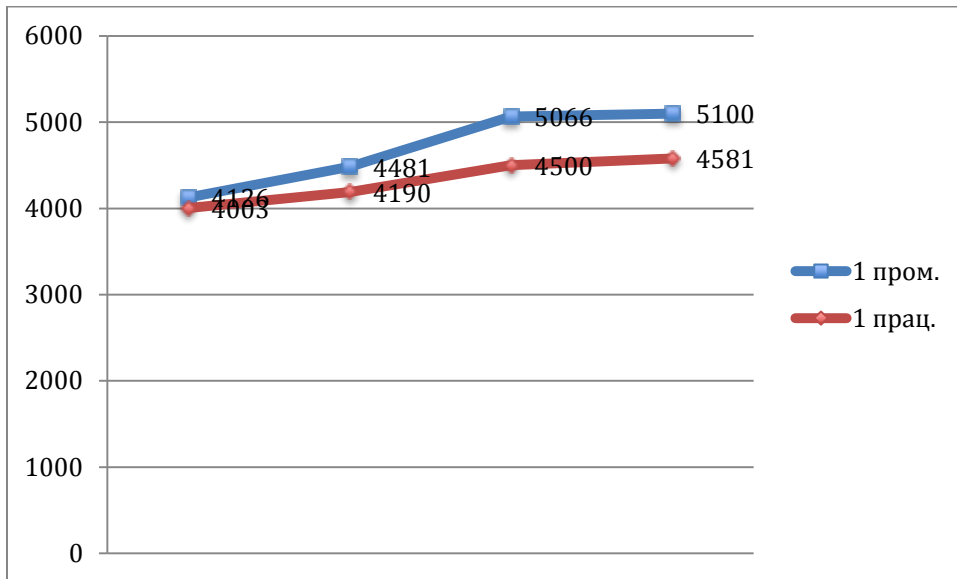

Рис. 2.3. Динаміка середньомісячної заробітної плати працівників ПАТ «Мотор Січ» у 2014-2017 роки, грн.

Зниження витрат на 1 гривню товарної продукції також є позитивним фактом діяльності підприємства впродовж останніх трьох років. Так, у 2017 році їх зниження в порівнянні з 2016 роком склало 4,8%, в порівнянні з 2015 роком – 10,8%. Зниження витрат на 1 гривню реалізованої продукції показує підвищення ефективності організаційного та економічного аспекту функціонування ПАТ «Мотор Січ» щодо впровадження нової техніки, зростання продуктивності праці, економічного використання матеріальних та грошових ресурсів і більш повного використання внутрішніх ресурсів.

Отже, підсумовуючи аналіз основних показників, що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства впродовж останніх трьох років, можна стверджувати про суттєве зростання обсягів реалізації продукції, що призвели до зростання валового та чистого прибутку, випереджаючі темпи зростання останніх над темпами зростання собівартості продукції свідчать про їх високу якість. Але слід звернути увагу на зниження ефективності продажів та виробничої діяльності, про що свідчить динаміка показників рентабельності.

Позитивним фактом є зростання витрат на оплату праці працівників на 71,8% впродовж останніх трьох років, але з одного боку це позитивно

характеризує діяльність керівництва підприємства, оскільки свідчить про соціальну спрямованість кадрової політики підприємства, а з другого – призводить до підвищення собівартості продукції підприємства, що негативно впливає на розмір отриманих фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ». Тому наступним кроком аналізу в рамках дослідження стане аналіз саме фінансових результатів та визначення факторів, що мають найбільший вплив на їх розміри.

2.2. Аналіз джерел забезпечення корпоративної соціальної відповідальності ПАТ «Мотор Січ»

Джерелами забезпечення корпоративної соціальної відповідальності підприємства є його фінансові результати, які відображаються у структурі собівартості, доході, прибутках.

Методологічною основою аналізу фінансових результатів в умовах ринкових відносин є прийнята для всіх підприємств, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, модель їх формування та використання.

Починаючи аналіз фінансових результатів, розглянемо окремо прибуток 2017 року, прибуток від звичайної діяльності до оподаткування та чистий прибуток підприємства в порівнянні з показниками 2015 та 2016 років, визначимо їх динаміку і частину в загальній структурі доходу підприємства.

Інформація, яка міститься в звітній формі 2 «Звіт про фінансові результати», дає можливість проаналізувати фінансові результати, отримані від усіх видів діяльності підприємства, а також визначити структуру прибутку.

Для подальшого аналізу динаміки і структури фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» скористаємося цією формою з додаванням кількох розрахункових граф, в яких відобразимо абсолютні та відносні відхилення

статей звіту, а також їх частину в загальній структурі доходу від реалізації продукції ПАТ «Мотор Січ» у 2015-2016 роках. Дані розрахунків наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» у 2015-2016 роках

Назва статей	Абсолютні величини, тис.грн.		Питома вага статей виторгу від реалізації, %		Зміни		темпи приросту, %
	за 2015 рік	за 2016 рік	за 2015 рік	за 2016 рік	в абс. вел-х, тис.грн.	в стр- рі, %	
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3837706	5106758	100,00	100,00	+1269052	0,00	+33,07
Податок на добавлену вартість	96917	97972	2,53	1,92	+1055	-0,61	+1,09
Інші відрахування з доходу	436	6983	0,01	0,14	+6547	+0,13	+1501,61
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3740353	5001803	97,46	97,94	+1261450	+0,48	+33,73
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2137504	2666560	55,70	52,22	+529056	-3,48	+24,75
Валовий прибуток	1602849	2335243	41,77	45,73	+732394	+3,96	+45,69
Інші операційні доходи	2478380	3165852	64,58	61,99	+687472	-2,59	+27,74
Адміністративні витрати	308658	372556	8,04	7,30	+63898	-0,75	+20,70
Витрати на збут	224449	286630	5,85	5,61	+62181	-0,24	+27,70
Інші операційні витрати	2443130	3253511	63,66	63,71	+810381	+0,05	+33,17
Прибуток від операційної діяльності	1104992	1588398	28,79	31,10	+483406	+2,31	+43,75
Доход від участі в капіталі	9513	25446	0,25	0,50	+15933	+0,25	+167,49
Інші фінансові доходи	787	2634	0,02	0,05	+1847	+0,03	+234,69
Інші доходи	64764	50794	1,69	0,99	-13970	-0,69	-21,57
Назва статей	Абсолютні величини, тис.грн.		Питома вага статей виторгу від реалізації, %		Зміни		темпи приросту, %
	за 2015 рік	за 2016 рік	за 2015 рік	за 2017 рік	в абс. вел-х, тис.грн.	в стр- рі, %	
Фінансові витрати	84279	74994	2,20	1,47	-9285	-0,73	-11,02
Втрати від участі в капіталі	11887	11656	0,31	0,23	-231	-0,08	-1,94
Інші витрати	88277	47287	2,30	0,93	-40990	-1,37	-46,43
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	995613	1533335	25,94	30,03	+537722	+4,08	+54,01
Податок на прибуток від звичайної діяльності	254384	285307	6,63	5,59	+30923	-1,04	+12,16
Прибуток від звичайної діяльності	741229	1248028	19,31	24,44	+506799	+5,12	+68,37
Чистий прибуток	741229	1248028	19,31	24,44	+506799	+5,12	+68,37

Як свідчать дані, що наведені в таблиці у 2016 році підприємством було отримано доходу від реалізації продукції на 1269052 тис.грн., що склало 33,07%, більше ніж у 2015 році.

Податку на додану вартість також було сплачено на 1055 тис.грн. або на 1,09% більше, ніж у минулому році, але частка ПДВ сплаченого підприємством знизилася на 0,61% і складала 1,92%.

Суттєво у 2016 році в порівнянні з 2015 роком зросли інші відрахування з доходу, зростання склало 1501,61% на загальну суму 6547 тис.грн., що призвело до збільшення їх частки на 0,13% за результатами 2016 року вони склали 0,14% в структурі доходу від реалізації продукції.

Чистого доходу таким чином було отримано підприємством на 33,73% на загальну суму 1261450 тис.грн. більше, ніж в попередньому 2015 році. Динаміка частки сплаченого ПДВ та інших відрахувань з доходу призвели до того, що частка чистого доходу за результатами 2016 року зросла несуттєво – лише на 0,13% і дорівнювала 97,94% в порівнянні з 97,46% у минулому 2015 році.

Позитивним фактом є більш повільне зростання собівартості реалізованої продукції в порівнянні з ростом доходу від реалізації. Отже, за результатами 2016 року собівартість реалізованої продукції зросла лише на 24,75% на загальну суму 529056 тис.грн., що зумовлено, перш за все зростанням обсягів реалізації продукції, ростом цін на сировину та матеріали, а також тарифів на електроенергію та транспортні перевезення. Така динаміка собівартості продукції призвела до того, що в структурі доходу її частка знизилася на 3,48% і за результатами 2016 року складала 52,22% в порівнянні з 55,7% в минулому році.

Таким чином, внаслідок істотного зростання доходу від реалізації продукції більш повільного зростання відрахувань з доходу та собівартості реалізованої продукції, валового прибутку підприємством було отримано на 45,69% на загальну суму 732394 тис.грн. більше ніж отримано було у 2015

році. Структурні зрушення в доході призвели до того, що частка валового прибутку зросла у 2016 року на 3,96% і посідала за результатами року 45,73% в порівнянні з 41,77%. Все це свідчить про те, що керівництвом підприємства приділялася значна увага зниженню собівартості продукції, впровадженню ефективних заходів щодо економії сировини та матеріалів, все це призвело до зростання частки валового прибутку в загальній структурі доходу.

Розрахунки свідчать, що за результатами 2016 року значно зросли інші операційні доходи, тут зростання склало 27,74% на загальну суму 687472 тис.грн., але їх частка знизилася на 2,59% внаслідок структурних зрушень і складала 61,99% в порівнянні з 64,58% в минулому році.

На 20,7% на загальну суму 63898 тис.грн. збільшилися адміністративні витрати, але їх частка в структурі доходу знизилася на 0,75% і складала 7,3% в порівнянні з 8,04% у 2015 році.

Внаслідок істотного збільшення обсягів реалізації продукції зросли й витрати на збут продукції, зростання склало 27,7% на суму 62181 тис.грн., але в структурі їх частка знизилася на 0,24 відсоткових пункти і складала 5,61% в порівнянні з 5,85% в минулому році.

Негативним фактом є більш істотне в порівнянні з доходами підприємства інших операційних витрат, у 2016 році вони зросли на 810381 тис.грн., що склало 33,17%, але їх частка несуттєво зросла – лише на 0,05% і складала 63,71% в порівнянні з 63,66% у 2015 році.

Така динаміка витрат та доходів ПАТ «Мотор Січ» призвела к тому, що прибутку від операційної діяльності у 2016 році було отримано на 43,75% на суму 483406 тис. грн. більше, ніж в минулому 2015 році, що призвело й к зростанню його частки в структурі доходу на 2,31% до рівня 31,1%, в минулому 2015 році операційний прибуток займав 28,79% в структурі доходу від реалізації продукції.

На 167,49% на суму 15933 тис. грн. зросли доходи ПАТ «Мотор Січ» від участі в капіталу, що призвело до зростання їх частки в структурі доходу

на 0,25 відсоткових пункти, за результатами фінансово-господарської діяльності ця стаття доходів складала 0,5%.

Майже в два з половиною рази зросли інші фінансові доходи підприємства, на загальну суму 1847 тис.грн. (+135,69%). А ось інші доходи навпаки, знизилися на 21,57% на суму 13970 тис.грн., що призвело до зниження їх частки на 0,69% до рівня 0,99%.

На 9285 тис.грн. підприємству вдалося знизити фінансові витрати, що призвело до зниження їх частки на 0,73% до рівня 1,47% в порівнянні з 2,2% в минулому році. Така ж динаміка спостерігається й у статті «Втрати від участі в капіталі», за результатами 2016 року цю статтю вдалося знизити на 1,94% на загальну суму 213 тис.грн., що відповідно й знизило їх частку в структурі доходу на 0,08% до рівня 0,23% в порівнянні з 0,31% у 2015 році.

Інші витрати знизилися більш істотно – на 46,43% на загальну суму 40990 тис.грн., що призвело до зниження їх частки майже в два з половиною рази – з 2,30% у 2015 році до 0,93% у 2016 році.

Внаслідок такої динаміки статей фінансово-господарської діяльності підприємства у 2016 році прибуток від звичайної діяльності зріс на 54,01% на загальну суму 537722 тис.грн., що призвело й до зростання його частки на 4,08% в структурі доходу від реалізації продукції.

На 12,16% на суму 30923 тис.грн було виплачено податку на прибуток, але його частка в структурі знизилася на 1,04% до рівня 5,59%.

Отже, внаслідок діяльності підприємства у 2016 році чистий прибуток зріс на 68,37% на загальну суму 506799 тис.грн., що віддзеркалилося й на його частці в структурі доходу, отже за результатами 2016 року майже чверть доходу від реалізації становив чистий прибуток (24,44%) проти 19,31% в минулому 2015 році.

Така динаміка фінансових результатів свідчить про ефективне управління витратами, а також прибутком підприємства впродовж 2016 року.

В наступному 2017 році ми спостерігаємо уповільнення темпів зростання доходу від реалізації продукції (табл. 2.4), оскільки зростання

склало лише 15,36% на загальну суму 784467 тис.грн. в порівнянні з минулим 2016 роком.

Таблиця 2.4

Аналіз фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» у 2016-2017 роках

Назва статей	Абсолютні величини, тис.грн.		Питома вага статей виторгу від реалізації, %		Зміни		темпи приросту, %
	за 2016 рік	за 2017 рік	за 2016 рік	за 2017 рік	в абс. вел-х, тис.грн.	в стр- рі, %	
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	5106758	5891225	100,00	100,00	+784467	0,00	+15,36
Податок на добавлену вартість	97972	95424	1,92	1,62	-2548	-0,30	-2,60
Інші відрахування з доходу	6983	3277	0,14	0,06	-3706	-0,08	-53,07
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	5001803	5792524	97,94	98,32	+790721	+0,38	+15,81
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2666560	2927924	52,22	49,70	+261364	-2,52	+9,80
Валовий прибуток	2335243	2864600	45,73	48,62	+529357	+2,90	+22,67
Інші операційні доходи	3165852	4194492	61,99	71,20	+1028640	+9,21	+32,49
Адміністративні витрати	372556	474070	7,30	8,05	+101514	+0,75	+27,25
Витрати на збут	286630	315110	5,61	5,35	+28480	-0,26	+9,94
Інші операційні витрати	3253511	4182952	63,71	71,00	+929441	+7,29	+28,57
Назва статей	Абсолютні величини, тис.грн.		Питома вага статей виторгу від реалізації, %		Зміни		темпи приросту, %
	за 2016 рік	за 2017 рік	за 2016 рік	за 2017 рік	в абс. вел-х, тис.грн.	в стр- рі, %	
Прибуток від операційної діяльності	1588398	2086960	31,10	35,42	+498562	+4,32	+31,39
Доход від участі в капіталі	25446	26006	0,50	0,44	+560	-0,06	+2,20
Інші фінансові доходи	2634	2830	0,05	0,05	+196	0,00	+7,44
Інші доходи	50794	27836	0,99	0,47	-22958	-0,52	-45,20
Фінансові витрати	74994	42425	1,47	0,72	-32569	-0,75	-43,43
Втрати від участі в капіталі	11656	15708	0,23	0,27	+4052	+0,04	+34,76
Інші витрати	47287	28829	0,93	0,49	-18458	-0,44	-39,03
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	1533335	2056670	30,03	34,91	+523335	+4,89	+34,13
Податок на прибуток від звичайної діяльності	285307	712509	5,59	12,09	+427202	+6,51	+149,73
Прибуток від звичайної діяльності	1248028	1344161	24,44	22,82	+96133	-1,62	+7,70
Чистий прибуток	1248028	1344161	24,44	22,82	+96133	-1,62	+7,70

Збереглося у 2017 році й зростання інших операційних витрати, але темпи приросту уповільнилися (28,57% проти 33,17% в 2015 році). В абсолютному вимірі зростання склало 929441 тис.грн., але в структурі доходу їх частка значно збільшилася на 7,29% до рівня 71%.

Динаміка цих статей призвела к тому, що операційний прибуток підприємства у 2017 році зріс, але повільніше ніж у минулому році – на 31,39% проти 43,75% 2015 року, в абсолютному вимірі цей приріст склав 498562 тис.грн., що віддзеркалилося на зростанні його частки в структурі доходу на 4,32%, за результатами року операційний прибуток займав 35,42% в структурі доходу від реалізації продукції.

Суттєво уповільнилося й зростання доходу від участі в капіталу – лише на 2,2% на загальну суму 560 тис.грн. вони збільшилися в поточному році, а частка навпаки знизилася на 0,06% і складала 0,44%.

Частка інших фінансових доходів не змінювалася, але в абсолютному вимірі спостерігається деяке їх зростання (+196 тис.грн.).

Інші доходи також знизилися, але більш суттєво ніж в минулому 2016 році, на 45,2% на загальну суму 22958 тис.грн., що призвело до зниження їх частки майже вдвічі (-0,52%) до рівня 0,47% проти 0,99% в минулому 2015 році.

Таким чином прибуток від звичайної діяльності склав 2056670 тис.грн., що на 523335 тис.грн. або на 34,13% більше ніж у минулому році. Частка його зросла на 4,89% і становила 34,91% в загальній структурі доходу підприємства у 2016 році.

Податку на прибуток у 2016 році підприємством було сплачено на 149,73% на суму 427202 тис.грн. більше ніж в минулому році, що призвело до збільшення його частки на 6,51% до рівня 12,09%. Це віддзеркалилося, в свою чергу, на частці чистого прибутку – вона скоротилася на 1,62% і становила 22,82% в порівнянні з 24,44% минулого року, але в абсолютному вимірі чистий прибуток підприємства збільшився на 7,7% на загальну суму 96133 тис.грн.

2.3. Оцінка впливу напрямків розподілу та використання фінансів на корпоративну соціальну відповідальність

В сучасних кризових умовах на ПАТ «Мотор Січ» велике значення приділяється обґрунтуванню співвідношень у розподілі прибутків на певні цілі які пов'язані з виробничо-технічним розвитком, соціальним розвитком, формування фінансового резерву, на виплату засновникам (власникам), дивіденди акціонерам. Одночасно, прибуток є джерелом сплати підприємством штрафних санкцій, відрахувань на благодійні заходи.

При розподілі прибутку ПАТ «Мотор Січ» вирішує такі завдання його ефективного використання:

- розподілу прибутку згідно стратегії розвитку підприємства, підвищення рівня добробуту власників підприємства, шляхом реалізації дивідендної політики;
- забезпечення приросту ринкової вартості підприємства в короткостроковій і довгостроковій перспективі;
- підвищення інвестиційної привабливості підприємства;
- забезпечення ефективного впливу на трудову активність працівників, яка здійснюється шляхом участі працівників у розподілі прибутку;
- поповнення фінансових ресурсів підприємства;
- розвиток матеріально-технічної бази внаслідок капіталізації частини прибутку;
- підвищення рівня платоспроможності підприємства за рахунок спрямування капіталізованої прибутку в оборотний капітал;
- зменшення ризиків діяльності внаслідок формування і поповнення резервного фонду, фонду резерву виплат дивідендів, інших фондів спеціального призначення.

Як бачимо з рис. за рахунок чистого прибутку, що залишається в розпорядженні ПАТ «Мотор Січ», (рис.2.10): виплачуються дивіденди;

створюється і поповнюється резервний капітал; накопичується нерозподілений прибуток (покриваються збитки).

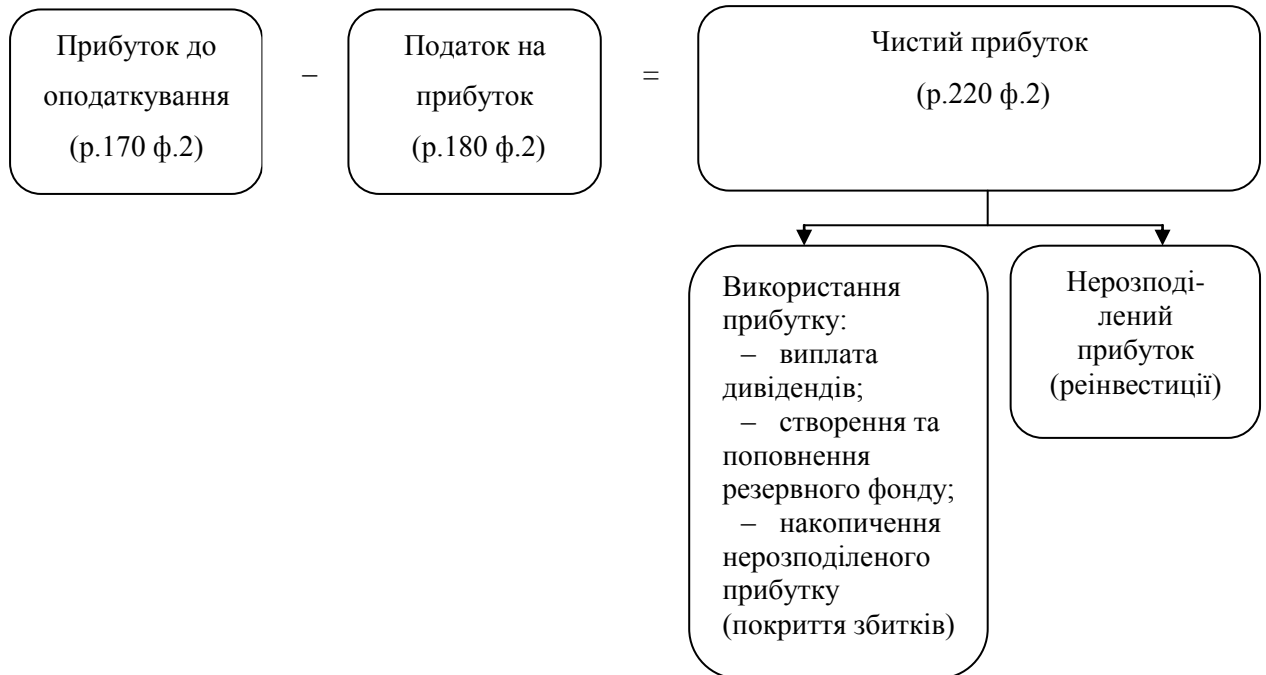

Рис. 2.5. Напрямки використання чистого прибутку ПАТ «Мотор Січ»

Розглянемо більш докладно порядок використання чистого прибутку за напрямками.

Як свідчать дані розрахунків, у 2017 році підприємством було отримано доходу від звичайної діяльності до оподаткування на 523335 тис.грн. або на 34,13% більше ніж у минулому 2016 році та на 1061057 тис.грн. або на 106,57% більше ніж у 2015 році. Податку на прибуток у 2017 році було сплачено на 149,73% на суму 427202 тис.грн. більше ніж у 2016 році та на 180,09% на суму 458125 тис.грн. більше ніж у 2015 році. Як вже зазначалося раніше, у 2017 році спостерігається уповільнення темпів зростання чистого прибутку внаслідок дій багатьох чинників, так у 2017 році було отримано чистого прибутку на лише 7,7% на суму 96133 тис.грн. більше ніж у 2016 році та на 81,34% на суму 602932 тис.грн. більше ніж у 2015 році.

Таблиця 2.5

Динаміка розподілу чистого прибутку ПАТ «Мотор Січ» протягом
2015-2017 років

Стаття	2015	2016	2017	Відхилення, + / -			
				2017 від 2016		2017 від 2015	
				абс., тис.грн.	відн., %	абс., тис.грн.	відн., %
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	995613	1533335	2056670	523335	34,13	1061057	106,57
Податок на прибуток від звичайної діяльності	254384	285307	712509	427202	149,73	458125	180,09
Чистий прибуток	741229	1248028	1344161	96133	7,70	602932	81,34
Виплати учасникам (дивіденди)	0	5941	19804	13863	233,34	19804	100,00
Відрахування в резервний капітал	0	0	0	0	0,00	0	0,00
Нерозподілений прибуток	1370182	2625686	3935387	1309701	49,88	2565205	187,22

Дані звіту про власний капіталу свідчать, що весь розмір чистого прибутку акумулювався у статті нерозподілений прибуток. І лише за результатами діяльності підприємства у 2016 році грошові кошти у розмірі 5941 тис.грн. було спрямовано на виплату дивідендів. Решта суми чистого прибутку також акумулювалася у статті нерозподілений прибуток, яка у 2016 році зросла на 1255504 тис.грн. або на 91,63% в порівнянні з 2015 роком. У 2017 році на виплату дивідендів було спрямовано майже в три рази більше грошових коштів на суму 13863 тис.грн. більше ніж у попередньому 2016 році, а решта сума чистого прибутку також була реінвестована (акумулювалася у статті нерозподілений прибуток). Отже, за три останніх роки ця стаття зросла на 187,22% на суму 2565205 тис.грн.

Для оцінки розподілу чистого прибутку використовується коефіцієнт капіталізації або реінвестування, який розраховується за формулою:

$$K_{k(\text{реінв})} = \frac{\Pi_{\text{кап(реінв)}}}{\Pi_{\text{ч}}}, \quad (2.1)$$

Для ПАТ «Мотор Січ» впродовж досліджуваного періоду він складав:

$$K_{k(\text{реінв})} 2015 = \frac{\Pi_{\text{кап(реінв)}}}{\Pi_{\text{ч}}} = \frac{741229}{741229} = 1,0$$

$$K_{k(\text{реінв})} 2016 = \frac{\Pi_{\text{кап(реінв)}}}{\Pi_{\text{ч}}} = \frac{1242087}{1248028} = 0,995,$$

$$K_{k(\text{реінв})} 2017 = \frac{\Pi_{\text{кап(реінв)}}}{\Pi_{\text{ч}}} = \frac{1324357}{1344161} = 0,985,$$

Також слід відзначити збільшення дивідендних виплат власникам підприємства, оскільки їх частка в 2017 році зросла і досягла рівня 1,5% (100-98,5 = 1,5%) в порівнянні з 0,5% у минулому 2016 році.

Показники, що характеризуються фінансову стійкість, розділені на два блоки:

- коефіцієнти капіталізації, що характеризують фінансову стійкість підприємства з позиції структури джерел коштів;

- коефіцієнти покриття, що характеризують фінансову стійкість з позиції витрат, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх джерел позикових коштів.

1) Коефіцієнти капіталізації ПАТ «Мотор Січ»:

- коефіцієнт фінансової автономії (незалежності):

- коефіцієнт фінансової залежності:

- коефіцієнт фінансового ризику:

$$K_{\text{фін.р.}} 01.01.15 = \frac{\text{залучені кошти}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{р. р. } 430 + 480 + 620 + 630 \text{ ф. 1}}{\text{р. } 380 \text{ ф. 1}} =$$

$$= \frac{4692 + 125766 + 1604104 + 119}{1802633} = 0,962$$

$$K_{\text{фін.р.}} 01.01.16 = \frac{\text{залучені кошти}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{р. р. } 430 + 480 + 620 + 630 \text{ ф. 1}}{\text{р. } 380 \text{ ф. 1}} =$$

$$= \frac{6769 + 206145 + 1450269 + 234}{2559674} = 0,650$$

$$K_{\text{фін.р.}} 01.01.17 = \frac{\text{залучені кошти}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{р. р. } 430 + 480 + 620 + 630 \text{ ф. 1}}{\text{р. } 380 \text{ ф. 1}} =$$

$$= \frac{6896 + 265896 + 2083938 + 60}{3785140} = 0,623$$

$$K_{\text{фін.р.}} 31.12.17 = \frac{\text{залучені кошти}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{р. р. } 430 + 480 + 620 + 630 \text{ ф. 1}}{\text{р. } 380 \text{ ф. 1}} =$$

$$= \frac{538044 + 83200 + 2452099 + 198}{5108798} = 0,602$$

– коефіцієнт маневреності власного капіталу:

$$K_{\text{ман.}} 01.01.15 = \frac{\text{власні обор. засоби}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{р. } 380 \text{ ф. 1} - \text{р. } 080 \text{ ф. 1}}{\text{р. } 380 \text{ ф. 1}} =$$

$$= \frac{1802633 - 1238883}{1802633} = 0,313$$

$$K_{\text{ман.}} 01.01.16 = \frac{\text{власні обор. засоби}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{р. } 380 \text{ ф. 1} - \text{р. } 080 \text{ ф. 1}}{\text{р. } 380 \text{ ф. 1}} =$$

$$= \frac{2559674 - 1407698}{2559674} = 0,450$$

$$K_{\text{ман.}} 01.01.17 = \frac{\text{власні обор. засоби}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{р. } 380 \text{ ф. 1} - \text{р. } 080 \text{ ф. 1}}{\text{р. } 380 \text{ ф. 1}} =$$

$$= \frac{3785140 - 1881713}{3785140} = 0,503$$

$$K_{\text{ман.}} 31.12.17 = \frac{\text{власні обор. засоби}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{р. } 380 \text{ ф. 1} - \text{р. } 080 \text{ ф. 1}}{\text{р. } 380 \text{ ф. 1}} =$$

$$= \frac{5108798 - 2543661}{5108798} = 0,502$$

Для подальшого більш зручного аналізу отримані розрахункові дані зведемо в аналітичну таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка показників капіталізації ПАТ «Мотор Січ» у 2015-2017 роках

Показник	Норматив	початок 2015 року	початок 2016 року	початок 2017 року	кінець 2017 року	зміни, + / -		
						2015	2016	2017
коефіцієнт фінансової автономії (незалежності)	> 0,5	0,510	0,606	0,616	0,624	0,097	0,010	0,008
коефіцієнт фінансової залежності	< 2	1,962	1,650	1,623	1,602	-0,312	-0,027	-0,021
коефіцієнт фінансового ризику	< 0,5	0,962	0,650	0,623	0,602	-0,312	-0,027	-0,021
коефіцієнт маневреності власного капіталу	Незн. ріст	0,313	0,450	0,503	0,502	0,137	0,053	-0,001

Зниження показника за результатами 2017 року свідчить про те, що вартість необоротних активів ПАТ «Мотор Січ» зростає випереджаючими темпами (135,15%), ніж зростала вартість власного капіталу (134,97%). Наступна група показників, що характеризують фінансову стійкість досліджуваного підприємства, є показники покриття:

– коефіцієнт покриття довгострокових вкладень:

$$K_{\text{покp. довг. вкл.}} 01.01.13 = \frac{\text{довгостр. пасиви}}{\text{необоротні активи}} = \frac{\text{р. 480 ф. 1}}{\text{р. 080 ф. 1}} = \frac{125766}{1238883} = 0,102$$

$$K_{\text{покp. довг. вкл.}} 01.01.14 = \frac{\text{довгостр. пасиви}}{\text{необоротні активи}} = \frac{\text{р. 480 ф. 1}}{\text{р. 080 ф. 1}} = \frac{206145}{1407698} = 0,146$$

$$K_{\text{покp. довг. вкл.}} 01.01.15 = \frac{\text{довгостр. пасиви}}{\text{необоротні активи}} = \frac{\text{р. 480 ф. 1}}{\text{р. 080 ф. 1}} = \frac{265896}{1881713} = 0,141$$

$$K_{\text{покp. довг. вкл.}} 31.12.15 = \frac{\text{довгостр. пасиви}}{\text{необоротні активи}} = \frac{\text{р. 480 ф. 1}}{\text{р. 080 ф. 1}} = \frac{83200}{2543661} = 0,033$$

$$K_{\text{фін. н. к. д.}} 01.01.16 = \frac{\text{власний капітал}}{\text{Вл. капітал + довгостр. зоб. - ня}} = \frac{\text{р. 380 ф. 1}}{\text{р. 380 + 480 ф. 1}} = \frac{2559674}{2559674 + 206145} = 0,925$$

$$K_{\text{фін. н. к. д.}} 01.01.17 = \frac{\text{власний капітал}}{\text{Вл. капітал + довгостр. зоб. - ня}} = \frac{\text{р. 380 ф. 1}}{\text{р. 380 + 480 ф. 1}} = \frac{3785140}{3785140 + 265896} = 0,934$$

$$K_{\text{фін.н.к.д.}} 31.12.17 = \frac{\text{власний капітал}}{\text{Вл. капітал} + \text{довгостр. зоб. - ня}} = \frac{\text{р. 380 ф. 1}}{\text{р. 380} + \text{480 ф. 1}} = \frac{5108798}{5108798 + 83200} = 0,984$$

Зазначені показники визначають спроможність підприємства відповідати за фінансовими зобов'язаннями протягом поточного періоду та у майбутньому.

Для подальшого аналізу отримані дані зведемо в таблицю 2.7:

Таблиця 2.7

Динаміка показників покриття ПАТ «Мотор Січ» впродовж 2015-2017 років

	початок 2015 року	початок 2016 року	початок 2017 року	кінець 2017 року	зміни, + / -		
					2015	2016	2017
коефіцієнт покриття довгострокових вкладень	0,102	0,146	0,141	0,033	0,045	-0,005	-0,109
	початок 2012 року	початок 2015 року	початок 2016 року	кінець 2016 року	зміни, + / -		
					2012	2015	2016
коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,065	0,075	0,066	0,016	0,009	-0,009	-0,050
коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,935	0,925	0,934	0,984	-0,009	0,009	0,050

Отже, коефіцієнт покриття довгострокових вкладень має неоднозначну динаміку, оскільки впродовж 2015-2016 років він значно збільшився, а за результатами 2017 року істотно знизив своє значення. Логіка розрахунку цього показника полягає в тому, що довгострокові позики використовуються для фінансування придбання основних засобів та інших капітальних вкладень. Тобто цей коефіцієнт показує, яка частка основних засобів та інших необоротних активів була профінансована зовнішніми інвесторами.

ПАТ «Мотор Січ» є найбільшим роботодавцем в Запорізькій області та Україні – кількість працівників, які компактно працюють в одному виробничому комплексі складає більш ніж 22 тис. осіб., що зумовлює підвищену соціальну відповідальність адміністрації підприємства.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЇ
СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
ПАТ «МОТОР СІЧ»

3.1. Бюджетування, як напрям структурних змін підприємства

Однією з основних умов корпоративної соціальної відповідальності є формування відносин, фондів, які забезпечуються фінансовими ресурсами відповідно до необхідного рівня. Тобто у змісті відносин має бути основа, яка забезпечує можливість здійснення соціальних заходів, з метою спрямування певної частини доданої вартості в напрямку задоволення соціальних інтересів суб'єктів внутрішньої структури та зовнішнього середовища підприємства, які побудовані у чіткій ієрархії відносно структури підприємства (рис3.1):

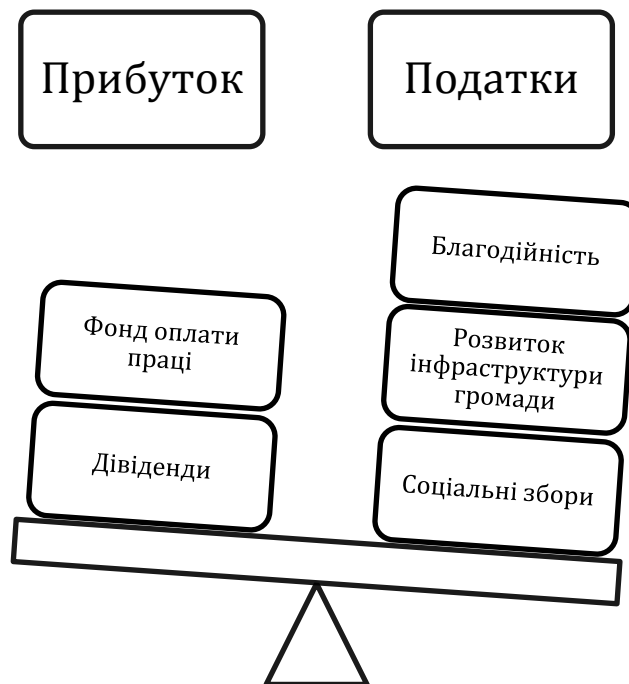

Рис.3.1 Вага соціально-економічних зобов'язань підприємства

На наш погляд, процедури складання бюджету є одним із найважливіших заходів у системі планування та контролю управлінського обліку, тому, ймовірно, слід використовувати термін "бюджет", як це прийнято у західній практиці. Інакше буде важко прочитати спеціальну літературу, що однозначно розуміє цей термін. Ми спробуємо якомога точніше визначити концепцію бюджету - теорію планування, переважно на практиці.

Бюджети є основним інструментом системи управління змінами. Майже всі організації, крім найменших, мають бюджет. Багато організацій обговорюють річний план прибутків, який показує заплановану діяльність організації в центрах відповідальності за прибуток. Майже всі неприбуткові організації також мають бюджети.

Бюджет - це фінансовий документ, який створюється до здійснення будь-яких дій. Його часто називають фінансовим планом дій. Ключем до розуміння терміна "бюджет" є усвідомлення того, що це не що інше, як документ, на якому подаються фінансові дані. Ці дані являють собою низку подій, які відбудуться в майбутньому, заплановані, тобто прогноз майбутніх фінансових операцій.

Бюджет має різні варіанти. Його структура залежить від статті бюджету, розмір організації; ступінь інтеграції процесу бюджетування у фінансову структуру організації. Кваліфікація та досвід розробників. На відміну від декларацій про збитки та балансів, у бюджеті немає стандартизованих статей, яких слід суворо дотримуватися.

У разі значних змін (наприклад, випуску нових продуктів, впровадження нових технологій обладнання), що вимагають додаткових капіталовкладень, бюджети розробляються протягом п'яти років і більше. Все більше організацій використовують бюджети як ключовий інструмент довгострокового планування. Бюджети розробляються як для організації, так і для її розподілу.

«Мотор Січ» - один з найбільших світових виробників авіаційних двигунів для військово-цивільної авіації, промислових газових турбін для землекористування. Завод завершив повний цикл авіаційних двигунів. Асортимент авіаційних двигунів включає понад 60 типів модифікацій для понад 80 типів вертольотів та літаків.

Розглянемо дії п'яти конкуруючих сил, згідно з методом Майкла Портера, у виробництві авіаційних двигунів, що приносить "Мотор Січ" більше 92% доходу. Потужність споживчого ринку висока.

Авіакомпанії є основними покупцями цивільних літаків. Вони користуються значними знижками при придбанні великої кількості обладнання. Крім того, авіакомпанії можуть легко перейти на продукцію конкурентів, що дає їм додатковий важель під час переговорів. У свою чергу, набуті умови визначають граничну ціну на придбання авіаційних двигунів. Однак виробникам вертольотів літаків важче перейти на альтернативних постачальників авіаційних двигунів, оскільки це передбачає необхідність повторного вступу в процедуру сертифікації.

Одним з основних критеріїв вибору обладнання, що купується у військовому авіаційному секторі, є його технічні характеристики та ціна (за відсутності державного бюджету).

Двигуни ПАТ "Мотор Січ" відповідають сучасним вимогам військових відомств, пропонуючи при цьому конкурентоспроможну ціну. У той же час, будуючи нові літаки, виробники менш залежать від постачальників, що дозволяє цим виробникам знизити вартість усього асортименту авіаційних двигунів Motor Sich, пов'язуючи рівень залученості досліджуваної компанії з новими державними програмами. Ринкова потужність постачальників є середньою.

Таким чином, аналіз дозволяє скласти матрицю SWOT підприємства (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

SWOT-матриця ПАТ «Мотор Січ»

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
- виробництво моторів з унікальними характеристиками, різноманітна продуктова лінійка; - стабільні спадкові зв'язки з великими клієнтами, потужні позиції на сегменті СНД; - повний цикл виготовлення авіадвигунів, кооперація з потужним розробником авіаційних двигунів – КБ «Прогрес»; - високо кваліфікований персонал; - низька питома вага позикових коштів (на 31.12.17 року їх вага складала 37,2% у загальному змісті джерел утворення майна компанії)	- висока питома вага продаж в СНД (68,7% за результатами 2016 року), що ставить добробут заводу в залежність від політичних взаємин в даному об'єднанні; - неналежна ємність внутрішнього ринку; - неналежний рівень контролю за операційною діяльністю зі сторони дрібних акціонерів; -
Наявні можливості	Загрози
- високий рівень зношеності авіапарку кран СНД, які потребують ремонту та заміни авіатехніки; - зріст потреби у авіації з вертикальним злітом, для цивільних, та для військових потреб; - постійний хід розробок нових технологій, у тому числі для інвестицій у суміжні галузі та сфери бізнесу; - створення авіадвигунів 5-о покоління протягом декількох років; - участь в державних програмах Міноборони; - експансія на ринок Китаю та країн Південно-Східної Азії.	- неринкові урядові методи захисту внутрішніх ринків тих країн, в які підприємство експортує продукцію; - корупція при державних закупівлях (перш за все в Росії); - подальше посилення конкуренції на ринку авіадвигунів; - зростання вартості комплектуючих та сировини.

Оскільки між основним партнером підприємства – Росією та Україною діє режим взаємних санкцій, який, фактично перетворює відносини на ембарго, ліцензійна торгівля або реалізація контрактів через РБ є єдиним способом роботи на цьому ринку.

Підсумовуючи аналіз стану авіаційної галузі, ринкового оточення та перспектив подальшого розширення виробництва ПАТ «Мотор Січ» можна стверджувати, що дане підприємство дотримується стратегії продуктової диференціації. Це виражається в створенні авіадвигунів з унікальними

специфікаціями, які добре вписуються в нові технологічні розробки авіабудівників світу.

ПАТ «Мотор Січ» позиціонує себе як розробника і постачальника газотурбінних двигунів для військової та цивільної авіації, газотурбінних приводів різної потужності і газоперекачувальних агрегатів.

Частиною стратегії ПАТ "Мотор Січ" є розвиток виробництва власного обладнання машин як частини інтегрованих рішень, що дозволить знизити вартість товарів послуг без втрати якості.

Соціальна відповідальність Motor Sich поширюється на низку сфер, в яких компанія демонструє свій бізнес ринковий інтерес соціальний інтерес.

Компанія відповідає перед наступними зацікавленими сторонами. Клієнти - одержувачі товарів та супутніх послуг, партнери - постачальники матеріалів, комплектуючих відповідно до контрактів. Колектив підприємства, яке займає прилеглі території, має значний виробничий та професійно-науковий потенціал.

3.2. Розширення джерел корпоративної соціальної відповідальності у ПАТ "Мотор Січ"

Джерелами корпоративної соціальної відповідальності компанії є її дохід, прибуток та додана вартість, але в цьому процесі пріоритетом є дохід, оскільки він забезпечує інші джерела.

Під час аналізу фінансових результатів підприємства ми виявили, що протягом останніх трьох досліджуваних років дохід від реалізації товарів стабільно зростав по відношенню до експорту. У 2016 р. Порівняно з 2015 р. Темпи зростання склали 133,07%, а в 2017 р. Порівняно з 2016 р. Зростання продажів сповільнилося, оскільки темпи приросту становили лише 115,36%.

Важливим аспектом корпоративної соціальної відповідальності є доходи, серед інших видів діяльності, видів діяльності - фінансові інвестиції.

Інформація про темпи зростання підприємства та різнi інвестицій фінансового доходу подана в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Динаміка та структура доходів ПАТ «Мотор Січ» у 2015-2017 роках

Показник	2015		2016		2017		Темпи росту, %	
	абс., тис. грн.	частка в структурі доходу, %	абс., тис. грн.	частка в структурі доходу, %	абс., тис. грн.	частка в структурі доходу, %	2015 / 2012	2016 / 2015
дохід від реалізації продукції	3837706	60,05	5106758	61,15	5891225	58,09	133,07	115,36
інші операційні доходи	2478380	38,78	3165852	37,91	4194492	41,36	127,74	132,49
дохід від участі в капіталі	9513	0,15	25446	0,30	26006	0,26	267,49	102,20
інші фінансові доходи	787	0,01	2634	0,03	2830	0,03	334,69	107,44
інші доходи	64764	1,01	50794	0,61	27836	0,27	78,43	54,80
Всього доходів	6391150	100,00	8351484	100,00	10142389	100,00	130,67	121,44

Дані, що наведені в таблиці свідчать, що у 2016 році в порівнянні з 2015 роком інші операційні доходи показали 127,74% росту, в наступному 2017 році в порівнянні з 2016 роком зростання склало 132,49%.

Найбільше зростання доходів від участі в капіталі відмічено у 2016 році (темп росту склав 267,49%) в порівнянні з 2015 роком, в подальшому темпи зростання уповільнилися і склали лише 102,2% в порівнянні з 2016 роком.

Така ж динаміка відмічена й у отриманні фінансових доходів, оскільки ми бачимо, що у 2016 році вони зросли на 234,69% (темп росту 334,69%), а вже у наступному 2017 році лише на 7,44% (темп росту 107,44%).

Навпаки, динаміка інших доходів негативна, оскільки ми бачимо, що вони щороку зменшуються. У 2016 році порівняно з 2015 роком на 21,57%, у наступному 2017 році порівняно з 2016 роком ще на 45,2%.

Слід зазначити, що протягом усього періоду дослідження найбільша частка припадає на операційний дохід (98,83% у 2015 році, 99,06% у 2016 році, 99,44% у 2017 році), з них виручка від реалізації - 60,05%., 61,15% і

58,09%: Далі ми зазначаємо значну частку інших операційних доходів (наприклад, від продажу значної кількості надлишкових запасів), яка становила від 38,78% у 2016 році. До 41,36% у 2017 році

Інші види доходу (від інвестицій та фінансової діяльності) займають незначну частину загального доходу підприємства. Така структура доходів є нормальною для промислового підприємства, оскільки саме операційна діяльність, насамперед реалізація, є основним джерелом доходу.

Протягом розглянутого періоду спостерігалася позитивна тенденція зростання загального доходу, яка за три роки зросла на 3751239 тис. грн. або 58,69%. Беручи до уваги основні причини, слід відзначити збільшення виручки від реалізації на 2053519 тис. грн. або 53,51% в результаті збільшення попиту на продукцію компанії через розширення ринку.

Аналіз показує, що інші операційні доходи зросли, причинами можуть бути збільшення доходу від продажу надлишків запасів, доходи від оперативної оренди об'єктів тощо.

Сума фінансового доходу за досліджуваний період зросла на 2043 тис. грн. або 259,59%, до цього є можливі причини. Збільшення поточних фінансових інвестицій та збільшення прибутковості для них у звітному році.

Інші доходи від звичайної діяльності за три розглянуті роки зменшились на 36928 тис. грн. або 57,02%. Це може бути наслідком припинення фінансових вкладень, активних комплексів, основних фондів чи інших необоротних активів через високу віддачу.

Таким чином, підсумовуючи аналіз, можна сказати, що прибутковість діяльності компанії за останні три роки зросла, а навпаки, зменшились фінансові вкладення, на що слід звернути увагу керівництву ЗАТ «Мотор Січ», оскільки дохід від цих операцій є значним. Це також впливає на чистий прибуток підприємства і пов'язане зі збільшенням витрат.

Ми більш детально обговоримо інвестиційну діяльність компанії з метою розробки заходів щодо збільшення прибутку компанії та збільшення розміру джерел соціальних витрат. Станом на 1 січня 2018 року ПАТ «Мотор

Січ» має акції понад 40 акцій компаній. Компанії, що належать компанії, розташовані в Україні. Соціальні інвестиції коливаються від кількох тисяч до декількох десятків мільйонів доларів

ПАТ "Мотор Січ" у майбутньому потрібно працювати над реструктуризацією цих активів, щоб уникнути непрофільних інвестицій. Інвестиції в авіаційну галузь повинні бути пріоритетом стратегічного розвитку та подальших інвестицій. У 2017 році було здійснено такі інвестиції:

- створено підприємство ТОВ «Вінницький авіаційний завод».
- кошти перераховані до статутного фонду ТОВ «Мотор Дилер».
- створено структурний підрозділ без права юридичної особи - Лубенський верстатобудівний завод (основним видом діяльності ЛВЗ є машинне відновлення);
- придбано адміністративні приміщення для представництва ПАТ «Мотор Січ» в Республіці Білорусь.

У 2018 році компанія мала посилити свою присутність на ринку, інвестуючи в авіаційну промисловість Республіки Білорусь, оскільки в 2017 році придбала контрольний пакет акцій Оршанського авіаремонтного заводу, який був заснований в 1941 році. Сьогодні він ремонтує вертольоти Мі-8 Мі-17, Мі-24, Мі-26, а також літаки Ту-134. Окрім ремонту вертольотів, ЗАТ "Мотор Січ" може налагодити виробництво вертольотів Мі-8 SMB на своєму білоруському заводі. Але флот білоруських вертольотів дуже малий. Білоруське міністерство надзвичайних ситуацій експлуатує близько 15 вертольотів, тому компанія шукає замовлення в Росії. Але ПАТ "Мотор Січ" повинно розраховувати на російський ринок, адже постачаючи товари від білоруської компанії, "Мотор Січ" зможе мати стабільний дохід, заощаджуючи ввізні мита. У СНД промислові товари обкладаються податком у розмірі 20%.

Стан підготовки до виробництва нових видів товарів. Розробляються бізнес-плани інвестиційних проектів.

- "Модернізація авіаційної електростанції Ан-26 шляхом заміни застарілих двигунів на двигуни TV3-117VMA-SBM1";

- "Модернізація вертолітної електростанції Мі-8Т шляхом заміни застарілих двигунів на двигуни серії 4E TV3-117VMA-SBM1V";

«Розробка та виробництво двигунів AI-450м для модернізації вертолітної електростанції Мі-2»;

- "Розробка та виробництво турбореактивного двигуна серії AI-28 (TRDD) для вдосконалених модифікацій літальних апаратів"

Все вищесказане дозволяє говорити про позитивні перспективи повернення соціальних інвестицій. Слід зазначити, що у зв'язку з підписанням низки довгострокових угод з Китаєм, ПАТ «Мотор Січ» планує збільшити чистий прибуток на 25,1% у 2018 році за рахунок збільшення продажів вертольотів. двигуни на 20%, двигуни в Китаї постачають AI-222-25F. Відповідно, доходи ПАТ "Мотор Січ" повинні зрости на 27% у 2017 році та на 8% у 2017 році. Дохід зростатиме в середньому на 8% річних у 2017-15 рр. Керівництво ПАТ "Мотор Січ" не бачить причин знижувати прибутковість у середньостроковій перспективі, оскільки нові контракти передбачають підвищення цін на двигуни.

Таким чином, проведений аналіз діяльності ПАТ «Мотор Січ» виявив ряд істотних недоліків в його фінансово-господарської діяльності та управління витратами протягом останніх років, до яких можна віднести:

- перевищення темпів зростання витрат (адміністративних, соціальних) над темпами зростання доходу (127,5% проти 115,36% у 2017 році в порівнянні з 2016 роком),

- зниження ефективності фінансової та інвестиційної діяльності і, як наслідок, доходів за цими видами мало суттєвий вплив на розмір отриманого чистого прибутку підприємством у 2017 році.

Оскільки ефективний розвиток ПАТ «Мотор Січ» можливий у майбутньому, за умови порівняння використання більш точного планування всіх витрат із доходами, ми вважаємо за необхідне запропонувати компанії

систему бюджетування. Бюджетування - це процес планування майбутньої діяльності підприємства, результатами якого є центри витрат через бюджетну систему. Бюджети зазвичай складаються в рамках оперативного планування.

Основними питаннями соціального бюджетування є:

- забезпечити постійне соціальне планування.
- забезпечення координації, співпраці та комунікації підрозділів компанії.
- обґрунтування витрат підприємства;
- створення бази оцінки та контролю корпоративної програми.
- дотримання законів та контрактів.

Переваги якісного соціального контролю за їх виконанням перевищують витрати на їх впровадження та розробку.

Тому рішення вищого керівництва ПАТ "Мотор Січ" про реорганізацію фінансово-господарського управління підприємством з відокремленням управління бюджетом з новим реальним масштабом виконання бюджету, основними етапами якого є такі:

- створення соціального відділу в рамках фінансово-економічного управління.
- вивчення внутрішніх та зовнішніх документів підприємства, його структури, співпраці підрозділів, механізмів адміністративного обліку тощо.

З точки зору послідовності підготовки документів для складання основного бюджету передбачено дві складові бюджетування, кожна з яких є завершеним етапом планування.

- 1) складання операційного бюджету;
- 2) складання соціального бюджету.

Соціальне планування підприємств та розробка бюджету, підготовка звіту про прогнозування фінансових результатів.

До числа фінансових бюджетів належать: інвестиційний бюджет; касовий бюджет; прогнозований баланс доходів та видатків.

Послідовність формування базового бюджету соціальної програми зручно подати у вигляді блок-схеми (рис. 3.1).

Ця блок-схема не відображає всіх можливих бюджетних взаємозв'язків, але описує логічну послідовність процесу складання бюджету.

Для того, щоб створити бюджет соціальної програми, необхідно визначити очікуваний обсяг реалізації продукції. Це можна зробити за допомогою графіку формування витрат, розрахованого за формулою:

$$K_p = \sqrt[n-1]{\frac{Y_n}{Y_0}} \quad (3.1)$$

де K_p - коефіцієнт росту відповідного планованого показника;

Y_n - значення показника в попередньому плановому році;

Y_0 - значення показника в базисному році.

Використовуючи коефіцієнтний метод, визначимо обсяг формування соціальних витрат підприємства в плановому 2018 році.

$$Q_{2018} = 5891225 * 1,24 = 6327210 \text{ тис. грн.}$$

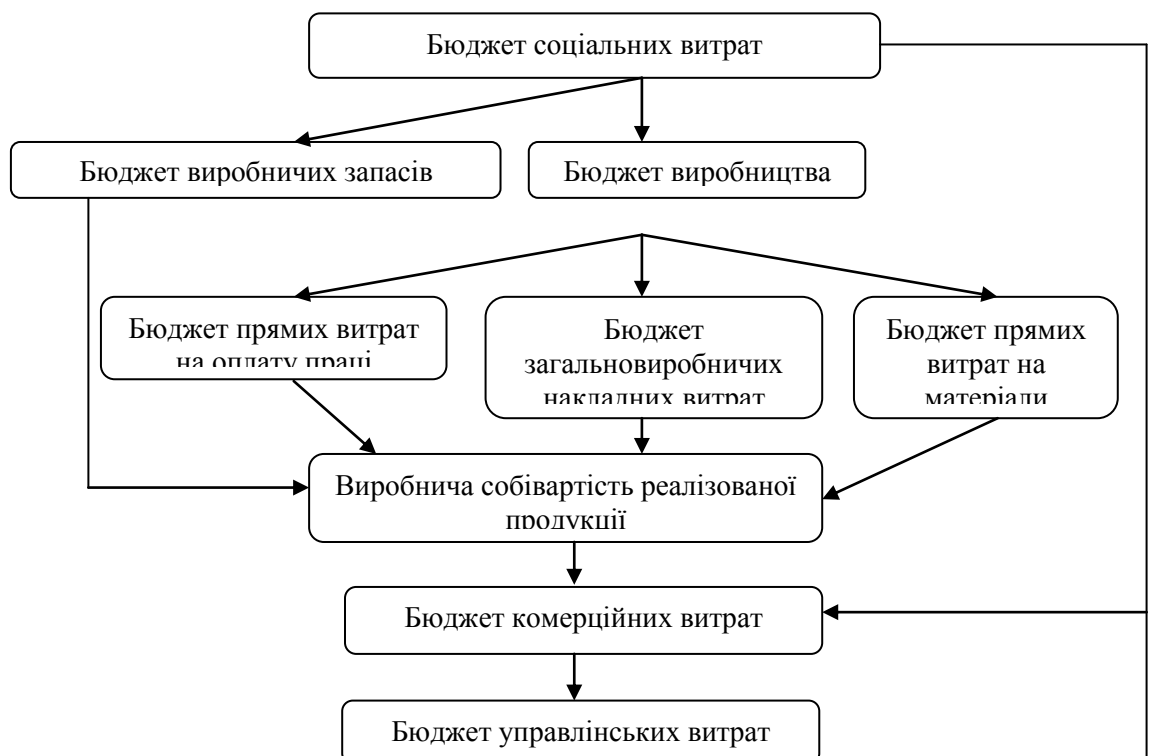

Рис. 3.1. Послідовність формування соціального бюджету ПАТ «Мотор Січ»

$$Q_{2018} = 712838 * 1,18 = 843074 \text{ тис. грн.}$$

Індекс соціального бюджету на 2018 рік становить 130236 тис. Грн. більше, ніж у звітному періоді 2017 року, темпи зростання прогнозуються на рівні 118,27%.

Таким чином, прогнозуючи соціальний бюджет у загальних тенденціях зростання продажів, ми врахували тенденції попередніх років з точки зору зростання продажів певної продукції ПАТ "Мотор Січ". Наступний прогноз базується на обсязі великого портфеля замовлень, контрактів, зокрема поставок двигунів до Китаю, а також агресивної політики завоювання нових ринків (Білорусь та зарубіжні країни).

На основі операційного бюджету формується соціальний бюджет. На його обсяги впливає виробничий бюджет, виробнича програма, що визначає плановий асортимент та обсяги виробництва протягом бюджетного періоду.

Таблиця 3.3

Бюджет виробництва продукції ПАТ «Мотор Січ» в плановому 2018 році

Показники	2015	2016	2017	бюджетний 2018 рік				
				квартали (кроки) бюджетного періоду				Всього
				1	2	3	4	
Обсяг реалізації продукції	3837706	5106758	5891225					
авіадвигуни серійні	2460056	3604323	3864644	1 256 009	1 257 893	1 259 780	1 261 670	5 035 351
авіадвигуни ремонтні	555774	573279	942596	273 353	273 763	274 174	274 585	1 095 875
продукція загально технічного призначення	237876	285485	259214	68 692	68 795	68 898	69 002	275 387
інша авіатехніка	371930	417984	712838	210 769	211 085	211 402	211 719	844 975
товари народного споживання	212070	225687	111933	32 181	32 229	32 278	32 326	129 014
Плюс (цільовий норматив запасу готової продукції на кінець періоду):				-	-	-	-	-
авіадвигуни серійні	-	-	-	126 103	126 292	126 482	126 672	505 549
авіадвигуни ремонтні	-	-	-	27 445	27 486	27 527	27 568	110 026
продукція загально технічного призначення	-	-	-	6 897	6 907	6 917	6 928	27 649
інша авіатехніка	-	-	-					
товари народного споживання	-	-	-	21 161	21 193	21 225	21 257	84 835
Мінус (цільовий норматив запасу готової продукції на початок періоду):				-	-	-	-	-
авіадвигуни серійні	-	-	-	125 601	125 789	125 978	126 167	503 535
авіадвигуни ремонтні	-	-	-	27 335	27 376	27 417	27 458	109 587
продукція загально технічного призначення	-	-	-	6 869	6 880	6 890	6 900	27 539
інша авіатехніка	-	-	-	6 869	6 880	6 890	6 900	27 539
товари народного споживання	-	-	-	21077	21109	21140	21172	84 497,48
Дорівнює виробнича програма з урахуванням запасів):				-	-	-	-	-
авіадвигуни серійні	-	-	-	1 256 511	1 258 396	1 260 284	1 262 174	5 037 366
авіадвигуни ремонтні	-	-	-	273 462	273 873	274 283	274 695	1 096 313
продукція загально технічного призначення	-	-	-	68 719	68 823	68 926	69 029	275 497
інша авіатехніка	-	-	-	210 853	211 170	211 486	211 804	845 313
товари народного споживання	-	-	-	32 265	32 314	32 362	32 411	129 352
Обсяг виробництва				1 841 812	1 844 575	1 847 341	1 850 112	7 383 840

Соціальний бюджет - це плановий документ, який відображає потреби у соціальних видатках на виробництво товарів або послуг протягом бюджетного періоду. Такий бюджет формується на основі даних операційного бюджету, виробничих бюджетів, одиниці продукції, тарифної ставки відповідних кваліфікованих робітників.

Залежно від інтенсивності робочої сили необхідно визначити загальну пряму робочу силу залежно від прийнятих на підприємстві тарифів, а також обсягу виробництва, виходячи із вартості однієї години-години на людину. виробничі витрати.

Однак слід зазначити, що бюджет повинен відображати можливу індексацію заробітної плати протягом бюджетного періоду, вносити корективи у відповідні бюджетні періоди (місяці) через зміну погодинної ставки заробітної плати.

Крім того, разом із бюджетом прямих витрат на оплату праці на весь запланований період необхідно скласти графік виплати заробітної плати відповідно до прийнятих на підприємстві грошових днів, умов виплати заробітної плати.

Планова собівартість продукції буде визначатися з використанням індексу приросту.

$$CB_{2018} = 2927924 * 1,17 = 3426780 \text{ тис. грн.}$$

Припустимо, що проведення організаційно-технічних заходів дозволить знизити витрати на матеріали, необхідні для виробництва продукції ПАТ «Мотор Січ» в середньому на 5-7%, тоді собівартість буде:

$$CB_{2018} = 3426780 - (3426780 * 0,05) = 3255441 \text{ тис. грн.,}$$

прогнозований розмір собівартості продукції на 156178 тис.грн. більше ніж у минулому 2017 році, темп росту таким чином становить 105,33%.

Валовий прибуток, таким чином, в плановому 2018 році складе:

$$ВП_{2018} = 7269345 - 3255441 = 4013904 \text{ тис. грн.}$$

Такий розмір валового прибутку на 1149304 тис.грн. або на 40,12% більше ніж у звітному 2018 році.

Бюджет адміністративних витрат ПАТ «Мотор Січ» представлений в табл. 3.5.

Як свідчать дані таблиці бюджет управлінських витрат на плановий 2018 рік складе 528771 тис. грн. З них 220715 тис.грн. складають витрати на оплату праці управлінського персоналу. За даними заводу на кінець 2017 року адміністративно-управлінський персонал становив 5450 особи.

Середня заробітна плата на місяць становить 4,29 тис.грн. Також при розрахунку видатків на оплату праці управлінського персоналу, нами враховувалася поквартальна індексація в розмірі 1,7%:

Таблиця 3.5

Бюджет адміністративних витрат на плановий 2018 рік, тис. грн.

Статті адміністративних (управлінських) витрат	Квартал				Всього за рік
	1	2	3	4	
Оплата праці управлінського персоналу	53792	54706	55636	56582	220715
Амортизація основних засобів загальногосподарського значення	46267	46267	46267	46267	185068
Утримання будівель та приміщень	29743	29743	29743	29743	118972
Витрати з оплати інформаційних, аудиторських, консультаційних послуг	1020	980	980	1026	4006
Всього управлінські (адміністративні) витрати	130823	131698	132629	133622	528771

Бюджет соціальних витрат – плановий документ, в якому містяться постійні зміни, пов'язані проведенням соціальних заходів в бюджетному періоді. Цей бюджет складається, виходячи з можливостей операційного бюджету, тому складається одночасно. По-перше, бюджет соціальних витрат безпосередньо пов'язаний з операційним бюджетом, по-друге, соціальні витрати плануються відповідними підрозділами.

Таким чином, очікуваний обсяг витрат на соціальні витрати, розрахований за допомогою коефіцієнта зростання, складе:

$$ВЗ_{2018} = 315110 * 1,18 = 373366 \text{ тис. грн.}$$

Але враховуючи заплановане розширення виробництва, а також розроблену агресивну політику їх захоплення, ми вважаємо за доцільне збільшити плановий обсяг витрат на 5-10%, таким чином соціальні витрати в прогнозованому 2018 році становитимуть:

$$ВЗ_{2018} = 373366 + (373366 * 0,05) = 392034 \text{ тис. грн.}$$

Таблиця 3.6

Бюджет соціальних витрат ПАТ «Мотор Січ» у прогнозованому 2018 році

Статті витрат	2015	2016	2017	2018 (прогноз)
Всього соц витрат на збут, у тому числі:	224449	286630	315110	392034
витрати на екологічні заходи	22445	28663	31511	39203
витрати на оздоровчі заходи	2244	2866	3151	3920
оплата праці та комісійні винагороди працівникам похилого віку	44890	57326	63022	78407
витрати на матеріальне стимулювання інновацій	65090	83123	91382	113690
витрати на корпоративну культуру	2244	2866	3151	3920
Статті витрат	2012	2015	2016	2017 (прогноз)
витрати на відрядження працівників, зайнятих соц сфері	13467	17198	18907	23522
витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних з соціальною сферою (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона)	17956	22930	25209	31363
Страхові премії та виплати за пенсійними фондами	56112	71658	78778	98009

Таким чином, припустимо, що оздоровчі соціальні заходи спрямовані на зниження втрат від псування матеріальних цінностей та активів, а також жорстка договірна дисципліна дадуть змогу знизити у плановому 2018 році ці витрати на 8-10%, тоді обсяг інших операційних витрат становитиме:

$$IOB_{2018} = 5473322 - (5473322 * 0,1) = 4925990 \text{ тис. грн.}$$

що на 743038 тис.грн. або на 17,76% більше ніж у звітному 2017 році.

Враховуючи загальноприйнятий характер дослідження соціальних стандартів відомий факт збільшення витрат на оплату праці на 23% (в результаті підвищення мінімальної заробітної плати), ми вважаємо, що необхідно зменшити загальні витрати (програма енергоефективності) для перевірки невикористаного виробництва. використовувати простір як робочу область.

Компанія, ПАТ "Мотор Січ", є містобудівним підприємством, яке постійно впроваджує заходи соціальної відповідальності щодо різних партнерів. Компанія намагається підтримувати міцні зв'язки з постачальниками сировини. Постачальники визначаються тендерами та іншими формами конкурентного ціноутворення.

Згідно з нормативними документами, публічне акціонерне товариство "Мотор Січ" є об'єктом підвищеної небезпеки. Діяльність підприємства повністю регулюється шляхом "отримання на місці" від органів Міністерства охорони природи.

Екологічні ризики компанії пов'язані з надзвичайними ситуаціями можливістю викиду забруднюючих речовин у навколишнє середовище, що може призвести до судових розглядів з боку екологічних органів, що залежать від ступеня шкоди навколишньому середовищу та здоров'ю людей.

У 2018 році компанія провела оцінку ризику для здоров'я серед населення міста, які мешкають у районі, який потенційно зазнає впливу шкідливих речовин в атмосферу з його стаціонарних джерел. Відповідно до

робіт, проведених Інститутом гігієни та медичної екології, технологічні викиди заводу не мають суттєвого впливу на населення, не вимагають додаткових заходів для їх зменшення.

Серед екологічних проблем, які можуть вплинути на використання активів підприємства, зазначимо наступне:

- екологічні аварії (витоки кислоти, їх викиди - нафтопродукти, руйнування водних об'єктів);
- заборона екологічними інспекціями експлуатації обладнання підприємства у разі невиконання екологічних вимог;
- штрафи за забруднення повітря, забруднення водних басейнів, та необмежену утилізація промислових відходів;
- перевищення сум регуляторних зборів за порушення екологічного законодавства підприємства або його працівників.

Протягом 2017 року витрати компанії на природоохоронну діяльність склали 18656 971 грн. Сплачено екологічний податок у розмірі 1252376,64 грн.

Зокрема, такі заходи включають надання благодійної та фінансової допомоги працівникам. Здійснюючи одноразову виплату працівникові після виходу на пенсію, розмір виплати залежить від стажу роботи працівника підприємства. часткова оплата орендної плати; Одноразові виплати працівникам, яких призвали до збройних сил, а потім повернули на підприємство.

Працівники підприємства створили профспілкову організацію - профспілковий комітет первинної організації Спілки авіабудівників України в ПАТ "Мотор Січ", яка захищає інтереси працівників підприємства. В даний час членами профспілки є понад 20000 осіб.

З усіма молодими спеціалістами, що працюють на підприємстві, укладаються контракти, згідно з якими молоді спеціалісти отримують надбавку до середньої заробітної плати підприємства протягом 2-3 роки роботи.

Показники якості персоналу включають наступне:

1. Вікова структура основної частини промислово-виробничого персоналу - до 30 років - 33,8%; 31-40 років - 19,2%; 41-50 років - 17,9%; 51-55 років - 10,9%; 56-60 років - 9,5%; понад 60 років - 8,7%. Середній вік працівників на підприємстві - 40,8 років.

2. Освітня структура інженерного персоналу (2017), у% - вища освіта - 28,5%; спеціальна середня - 18,4%; ремісничо-технічний - 30,6%; в середньому - 22,5%. Структура освіти персоналу,%. Вища освіта - 29,6%; спеціальна середня - 22,1%; ремісничо-технічний - 19,2%; в середньому - 29,1%

У 2017 році було прийнято на роботу 450 молодих спеціаліста, у тому числі 212 молодих спеціалістів з вищою освітою, або 157 випускників авіаційного, електроенергетичного та інших коледжів, 111 випускник вищих професійних коледжів. За результатами позачергової атестації інженерно-технічного персоналу 329 спеціалістів підприємства було підвищено до кваліфікаційних категорій, у тому числі 113 молодих спеціалістів, які працювали менше 2 років.

Кадрова політика «Мотор Січ» спрямована на вдосконалення системи організації виробництва, впровадження виробничих програм на кожен наступний рік, забезпечення кваліфікованих «спеціалістів» для мотивації працівників до ефективнішої роботи.

Наступного року планується зробити інвестиції в основні сфери освіти.

З урахуванням повного технічного переозброєння підприємства, запланованої модернізації машинобудування, впровадження передових технологій та методів обробки матеріалів, кадрова політика буде спрямована на систематичне навчання механізаторів, програмістів, майстрів, їх навчання в ЧПУ. системи Fanuc, Sinumerik (Siemens), West Labs безпосередньо у виробництві, а також провідні європейські компанії-виробники програмних верстатів. Джерелом фінансування соціальної сфери є прибуток підприємства

та страхові кошти страхової компанії. У 2017 році на капітальні вкладення в об'єкти соціальної сфери витрачено 31,9 млн грн.

Важливий напрям корпоративної соціальної відповідальності на підприємстві ПАТ “Мотор Січ” спрямована на персонал, встановлення соціального стандарту працівника “Мотор Січі”, який гарантуватиме йому впевненість у майбутньому, відчуття підтримки з боку підприємства та корпоративної солідарності.

Найголовнішим аспектом, який відображає відношення до персоналу є питома вага заробітної платні у собівартості продукції, яка поступово зростає від 9% у 2015 році до 11% у 2017 році. Враховуючи ретроспективний характер дослідження, зауважимо, що в 2017 році питома вага заробітної платні у собівартості продукції на підприємстві ПАТ “Мотор Січ” зросла до 13%, тобто має місце

Третій напрям покладається у систему управління якістю підприємства відповідно до стандарту ISO 9001. Саме впровадження стандарту стало ключовим аспектом у реорганізації корпоративного управління на підприємстві та впровадження стандарту корпоративної соціальної відповідальності.

Четвертий напрям підвищення корпоративної соціальної відповідальності полягає у забезпеченні постійного та послідовного навчання персоналу, проведення тренінгів з суміжних сфер та напрямків, які розвивають персонал в цілому для більш ефективної взаємодії між підрозділами підприємства.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Кваліфікаційна робота магістра на тему: «Організаційні аспекти соціальної корпоративної відповідальності на ПАТ «Мотор Січ» є комплексним дослідженням проблеми управління соціальною сферою та відповідальністю підприємства в сучасних умовах.

Актуальність даного дослідження зумовлена загальним підвищенням соціальних рівня стандартів, важливістю містоутворюючих підприємств-експортерів для економіки міста, регіону та країни в цілому, необхідністю вирішення соціальних проблем міста та регіону за участю підприємців, впливу соціально-економічного стану громадян на рівень попиту на всі види продукції, товарів та послуг.

Функціонування промислових підприємств супроводжується безперервним впливом фірми на внутрішню структуру та зовнішнє середовище, суб'єктами якого є: клієнти, партнери, конкуренти, персонал, довкілля тощо. Існує низка проблем, пов'язаних із життєдіяльністю територій, яку мають вирішувати органи місцевого самоврядування. Проте, без співучасті підприємств, які займають територію, використовують ресурси загального доступу вирішення таких проблем є складним. Формально, підприємство не зобов'язане виконувати не властиві йому суспільні функції, але в залежності від його рівня розвитку, стадії життєвого циклу має зростати соціальна відповідальність та внесок у стан життєдіяльності та розвиток суспільства.

В першому розділі роботи було здійснене опанування теоретико-методологічних аспектів корпоративної соціальної відповідальності. Було проаналізовано декілька понять корпоративної соціальної відповідальності та їх застосування у контексті діяльності підприємства. Корпоративна відповідальність означає наявність корпорації, у вигляді групи людей, які мають спільні економічні інтереси, готові до єдиного підходу у вирішенні завдань та подоланні проблем, спроможні до співпраці та розташовані у

чіткій ієрархії. Соціальна відповідальність означає усвідомлення суспільних проблем та вирішення їх як невід'ємної складової успіху у діловій сфері. Таким чином, корпоративна соціальна відповідальність означає вирішення підприємством соціальних проблем, які безпосередньо не відносяться до бізнесу. Корпоративна соціальна відповідальність є факультативною, дії, спрямовані на допомогу та поліпшення суспільства є необов'язковими, проте не менш важливими, аніж інші види діяльності підприємства.

Суб'єктом корпоративної соціальної відповідальності є власник підприємства та асоційовані з ним особи – менеджмент або адміністрація підприємства. Об'єкти корпоративної соціальної відповідальності розташовані у сталій структурі, яка відповідає колу зацікавлених у діяльності підприємства осіб:

- клієнти, для яких реалізація корпоративної соціальної відповідальності означає створення пропозиції продукту необхідної якості за прийнятною ціною;
- партнери, для яких реалізація корпоративної соціальної відповідальності означає своєчасну сплату коштів за поставлені ресурси, компроміси при наявності взаємних претензій;
- персонал, який працює на підприємстві, в своєчасній сплаті заробітної платні у розмірі, який відповідає рівню потреб;
- власники, які мають отримувати стабільний рентний дохід та не втрачати вартість підприємства;
- державні адміністративні та соціальні інституції, які мають отримувати ресурси від економічних суб'єктів, розподіляти їх за встановленню/ схемою тощо;
- громади, які знаходяться поряд з підприємством та, опосередковано, під впливом;
- навколишнє середовище, природа, які знаходяться поряд з підприємством, об'єкти інфраструктури.

Предметом корпоративної соціальної відповідальності підприємства є ресурси, які підприємство витрачає на соціальні потреби, які прямо не пов'язані із підприємницькою діяльністю.

У другому розділі було проаналізовано стан підприємства “Мотор Січ”, його виробничі та економічні можливості, які створюють умови для реалізації корпоративної соціальної відповідальності. Проаналізовані показники корпоративної звітності підприємства за 2015 – 2017 рік, які є предметом корпоративної звітності та показники сучасного періоду (2017-2017 роки), які стосуються соціальних заходів та проектів.

Економічні показники ПАТ “Мотор Січ” за досліджений період склали:

- дохід підприємства у 2015-2017 роках складав, млрд. грн (13,1; 10,3; 15,0);
- прибуток підприємства складав у 2015 – 2017 роках млрд. грн (4,5; 2,7; 4,1)
- собівартість/зарплата/соціальні заходи (4,9/1,7/0,51; 4,1/1,8/0,39; 6,6/2,3/0,49).

Дані показники у натуральному вимірі значно вищі, аніж показники 2015 - 2016 років, але, враховуючи зниження курсу гривні, виручка підприємства знизилась до мінімуму у 2016 році, а у 2017 році почалось її поступове зростання.

Було з'ясовано, що впродовж останніх років ПАТ «Мотор Січ» було експортно-орієнтованим підприємством, частка експорту в загальному обсязі реалізації продукції та послуг у 2017 році склала 93,2%. Одним з найбільших ринків збуту є Росія, питома частка якої дорівнює 68,7%, підприємство має багаторічний досвід співпраці з багатьма російськими підприємствами. З 2017 року на поставки в Росію основної продукції підприємства встановлені обмеження, які не стосуються контрактів, які були підписані до 2014 року мають бути виконані до 2018 року. Експорт запасних частин – основної

продукції підприємства на ринок РФ було спрямовано через представництво підприємства у Республіці Білорусь.

Другим за величиною ринком збуту є країни далекого зарубіжжя. Аналіз реалізації продукції протягом останніх трьох років показав, що на тлі загального зростання обсягів реалізації в структурі реалізації відбулися незначні зрушення, оскільки найбільшу частку грошових коштів на підприємство надходить від реалізації авіадвигунів серійних та ремонтних, їх загальна питома вага коливалася в межах 78,58% у 2016 році та 81,6% за результатами 2017 року.

Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства протягом досліджуваного періоду показав суттєве зростання обсягів реалізації продукції, що призвели до зростання валового та чистого прибутку, випереджаючі темпи зростання останніх над темпами зростання собівартості продукції свідчать про їх високу якість. Але слід звернути увагу на зниження ефективності продажів та зростання витрат виробничої діяльності, про що свідчить динаміка показників рентабельності. З соціальної точки зору, позитивним фактом є зростання витрат на оплату праці працівників на 71,8% впродовж останніх трьох років, але з одного боку це позитивно характеризує діяльність керівництва підприємства, оскільки свідчить про соціальну спрямованість кадрової політики підприємства, а з другого – призводить до підвищення собівартості продукції підприємства, що негативно впливає на розмір отриманих фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ».

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства впродовж останніх трьох років показав, що уповільнення темпів їх зростання у 2017 році зумовлено, перш за все, низькою базою порівняння 2016 року, оскільки саме в 2014-2016 році військові дії та політична ситуація в країні, мали суттєвий вплив на діяльність не тільки досліджуваного підприємства, а всієї промисловості України в цілому. Впродовж цих років підприємству вдалося прибутково працювати, але обсяги реалізації істотно знизилися і лише

професійний фінансовий менеджмент керівництва підприємства та розробка дієвої антикризової програми дало змогу зберегти прибутковість в ці роки та вийти з кризи з найменшими втратами, що ми й спостерігали під час аналізу.

В якості показників, що відображають соціальну структуру підприємства.

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (осіб): 23840. Середня чисельність позаштатних працівників (осіб): 619.

Фонд оплати праці за 2017 рік склав 2327215,9 тис.грн., при розмірі фонду оплати праці у 2016 році, який складав 1810673,7 грн. У 2017 році у порівнянні з 2016 роком відбулося збільшення фонду оплати праці на 516542,2 грн. Зміни фонду оплати праці сталися за рахунок збільшення окладів та тарифів.

За категоріями структура промислово-виробничого персоналу склалася таким чином: 36,3% виробничих робітників, 20,1% - допоміжних робітників, 35,9% - ІТП, 4,9% - ВТК і 2,8% - інших категорій.

Якісні показники персоналу у останній звітний період були наступними:

Освітня структура промислово-виробничого персоналу, в %:

- вища – 35;
- середня-спеціальна – 20,6;
- професійно-технічна – 19,9;
- середня – 24,5;

Серед працівників підприємства –30 кандидата технічних та економічних наук.

Вікова структура персоналу, в % складає наступні показники:

- до 30 років – 26,2;
- 31-40 років – 22,6;
- 41-50 років – 18,1;
- 51-55 років – 10,8;
- 56-60 років –10,1;
- старше 60 років – 12,2

Середній працівників вік на підприємстві складає 42,5 роки.

Організація оплати праці спрямована на забезпечення винагороди працівників за працю, залежно від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей, результатів праці і господарської діяльності структурного підрозділу, у яких робітники безпосередньо працюють.

Постійно ведеться аналіз середньої заробітної плати всіх категорій працівників, відсотка виконання норм виробітку, чисельності працівників. Підприємство не має заборгованості з виплати заробітної плати та оплати податків у бюджет і позабюджетні фонди.

В цілому, у 2016-2017 роках на АТ „Мотор Січ” (материнська компанія) мала місце тенденція зростання доходів від реалізації товарів, робіт, послуг. Але якщо розглядати кожний рік окремо, то у 2017 році порівняно з 2016 роком отримано зростання доходів від реалізації на 41,5%, у 2016 році порівняно з 2015 роком – падіння на 24,7%, у 2017 році порівняно з 2016 роком – зростання на 43,8%. За три роки дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 53,1%.

У той же час питома вага виробничої собівартості реалізованої продукції у доході неухильно зростала з 35,8% у 2017р. до 44,4% у 2017 р.

Виробничо-господарська діяльність підприємства у 2017 році відбувалась у складних економічних та політичних умовах, в умовах подальшого падіння курсу національної валюти. У 2017 році зросли ціни на матеріали, комплектуючі вироби (індекс цін виробників промислової продукції в Україні за 2017 рік склав 116,5%), енергоносії (ціни на природний газ порівняно з 2018 роком зросли на 15,7%).

Проведена робота з поліпшення ефективності використання ресурсів, у тому числі з енергозбереження, зменшила вплив вказаних факторів на ріст собівартості продукції. Також негативно на фінансово-господарчу діяльність підприємства вплинули:

- регуляторна діяльність Нацбанку України по запровадженню обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті та встановлення обов'язкового продажу 50% валютної виручки;
- часткова втрата зовнішніх ринків збуту (російський ринок та СНД);
- довгостроковий процес імпортозаміщення матеріалів та комплектуючих виробів.

Вказані фактори не дозволили підприємству у повному обсягу провести модернізацію виробництва та відволікали його обігові кошти, стримували впровадження заходів із соціальної корпоративної відповідальності, а саме: обмежені можливості щодо збільшення питомої ваги заробітної платні у собівартості продукції та фізичного збільшення розміру заробітної платні. Середня заробітна платня інженерно технічного працівника на ПАТ “Мотор-Січ” у 2017 році складала 7,4 тис. грн, що менше середньогалузевого показника на 1,2 тис. грн. та на 0,8 тис. грн віще, ніж показник середньої заробітної платні в Запорізькій області.

Підприємство, щороку витрачає приблизно однакову суму коштів на соціальні заходи, які включають до себе формування “соціального пакету” тобто перелік соціальних благ, які отримує працівник окрім заробітної платні та премій, які нараховуються в залежності від продуктивності праці.

Інший напрям соціальної корпоративної відповідальності підприємства ПАТ “Мотор-Січ” полягає в підтримці спортивного комплексу будинку спорту “Юність”, який виведений у відокремлене комунальне підприємство ПС “Юність”, що знаходиться на самофінансуванні. ПАТ “Мотор Січ” надало кредит на реконструкцію Палацу Спроту, який знаходився на балансі міської ради Запоріжжя.

ПАТ “Мотор Січ” надає дотацію в розмірі 45-60 млн. грн гандбольній команді “Мотор”, яка є одним з лідерів чемпіонату України та європейської Ліги чемпіонів, команда представляє місто на світовій арені.

ПАТ “Мотор Січ” надає дотацію на реконструкції, будівництво навих основних фондів на базах відпочинку підприємства “Мотор”, які знаходяться

в Приморському районі на узбережжі Азовського моря. Сума дотації щороку складає 10-10,5 млн. грн.

Підприємство організує та здійснює оплату транспортування працівників до підприємства та з підприємства в райони міста за 8 маршрутами, використовує для цього 16 автобусів та мікроавтобусів. Для забезпечення транспортування використовується транспорт компаній, які виграють відповідні процедури державних закупівель.

Сутність змін у політиці корпоративної соціальної відповідальності ПАТ “Мотор Січ” полягає у відокремленні бюджетів соціально важливих напрямків підтримки персоналу підприємства та місцевої громади, яка пов’язана із підприємством:

- розширення програми медичного страхування на сумму 50 тис. грн. на рік на кожного працівника та 70 тис. на рік на кожного пенсіонера, якщо працював на підприємстві більш ніж 10 років;

- надання кредитів на купівлю житла молодим фахівцям підприємства;

- надання кредитів на навчання молодим спеціалістам в тому числі стажировку за інженерним фахом закордоном.

Отже, напрямки корпоративної соціальної відповідальності підприємства ПАТ “Мотор Січ” відповідно до фінансування реалізуються наступним чином:

- природоохоронна діяльність – 14%;

- охорона здоров’я – 10%;

- підтримка молоді та пенсіонерів – 26%;

- професійне навчання – 10%;

- співпраця з громадою – 40%.

Реалізація всіх напрямків соціальної відповідальності надає можливість розвивати ресурсне та ринкове забезпечення підприємства а Україні та закордоном.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), – 1996, –№ 30, – ст. 141. [електронний ресурс] / zakon1.rada.gov.ua
2. Господарський Кодекс України. (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), – 2003, – № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144. [електронний ресурс] / zakon1.rada.gov.ua
3. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), –2003, –№№ 40-44, –ст.356 [електронний ресурс] / zakon1.rada.gov.ua
4. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), –2015, –№13-14, –№15-16, –№17, ст.112. [електронний ресурс] / zakon1.rada.gov.ua
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.04.99 р. № 87. [електронний ресурс] // www.dtk.com.ua
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 “Баланс”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.04.99 р. № 87. [електронний ресурс] // www.dtk.com.ua
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати" (затверджене наказом Мін.фін.України від 31.03.99 №87) [електронний ресурс] // www.dtk.com.ua
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” (затверджене наказом Мін.фін.України від 31.12.99 р. № 318) [електронний ресурс] // www.dtk.com.ua
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" (Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 29.11.99 №290) [електронний ресурс] // www.dtk.com.ua
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання": Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

11. Алексюк А. Р. Ризик як один із чинників зростання прибутку підприємств // Економіка. Фінанси. Право. – 2008. - № 3 – с 17-21.
12. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия. / Под ред. Н.П.Любушина – М.: ЮНИТИ, 2004 – 471 с.
13. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности. / Под ред. В.И. Стражева. – Минск: Высшая шк., 2005. – 562 с.
14. Антонов В.М. Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології: Навчальний посібник/ В.М. Антонов, Г.К. Яловий. -К.: Центр навчальної літератури, 2007.-431 с.
15. Бланк І. А. Основы финансового менеджмента. Т. 2. – К.: Ника-Центр, 2007. – 487 с.
16. Бланк И.А. Управление формированием капитала / Бланк И.А. – К.: Вид-во "Ника-Центр", 2000. – 512с.
17. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
18. Большой экономический словарь: 22000 терминов / Под ред. А.Н. Азрилиян. – М.: Институт новой экономики, 1999.
19. Бородіна Є. І. Фінанси підприємств: [навч. посібн. для вищ. навч. заклад.] – К.: Либідь, 2004.- 324 с.
20. Бойчик І. М. Економіка підприємства: [навч. посібн. для вищ. навч. заклад.] –К: Атіка, 2004. - 344 с.
21. Баканів М.І. Теорія економічного аналізу: [підручник.] – К.: Основи, 2006. – 222 с.
22. Бутинець Ф.Ф., Мних Є.В., Олійник О.В. Економічний аналіз. Практикум: навчальний посібник для студентів вузів. –Житомир: ЖІТІ, 2000. – 416 с.
23. Воскобаєва О.Н. Прибуток як основне джерело саморозвитку підприємств// Торгівля і ринок України. – 2005. - № 13. – 375 с.
24. Гончаров А.Б. Фінансовий менеджмент : Навч. посібник/ А.Б. Гончаров. -Х.: Инжек, 2006. -328 с.

25. Гуляєва Н.М. Фінансові ресурси підприємств / Н.М. Гуляєва, О.В. Сьомко // Фінанси України. – 2003. – № 12. – С. 58-62.
26. Гравель Є. Ю. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємств/ Є. Ю. Гравель // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. -2009. -№ 1. - С. 91-93.
27. Гринькова В. М., Корда В. О. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – 2 -ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2004. – 424 с.
28. Данілюк М.О. Фінансовий менеджмент [навч. посібн. для вищ. навч. заклад.] –К: ЦНП, 2004.— 204 с.
29. Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я. та ін. Фінансовий словник-довідник/ за редакцією Дем'яненка М.Я. – К.: ІАЕУААН, 2005. – 507 с.
30. Економічний аналіз: Навч. посіб. / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток / За ред. М.Г. Чумаченко. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
31. Вислови Ф. М. Достоевського. URL: [genialnee.net/ themes / otvetstvennost](http://genialnee.net/themes/otvetstvennost) (дата звернення: 30.03.2015).
32. Нікітіна Л. М. Система корпоративної соціальної відповідальності в Росії: зміст, чинники розвитку, механізм управління: дис. на здобуття уч. ст. д-ра вікон. наук. Воронеж, 2013. С. 18-19.
33. Корпоративна соціальна відповідальність: нова філософія бізнесу: навч. посібник. М. : Зовнішекономбанк, 2013. С. 4-5.
34. Данилова О. В. Соціальна відповідальність бізнесу в системі ринкового господарства (теоретико-економічний аспект): дис. на здобуття уч. ст. д-ра екон. наук. М., 2009. С. 77.
35. Орлов Є. В. Корпоративна соціальна відповідальність: навч. посібник. Н. Новгород: Изд-во ННГАСУ, 2014. С. 7.
36. Варецькій А.Д., Іванова Т. Є. Корпоративна соціальна відповідальність: світова та вітчизняна практика // Корпоративний менеджмент. URL: rae.ru/use/?section=content&op=show_article&article_id=7981603 (дата звернення: 28.03.2015).

37. Сандстрем Т., Ріден Л. Перспективи сталого суспільства / Baltic University Programme. URL: balticuniv.uu.se/index.php/downloads / (дата звернення: 28.03.2015).
38. Савицька Л. Корпоративна соціальна відповідальність: кому бути лідерами в XXI столітті? // Керування компанією. 2007. № 7. URL: management.com.ua/strategy/str166.html (дата звернення: 30.03.2015).
39. Дониц О. А. Регулювання процесів формування та управління інноваціями в регіоні: монографія. Володимир: Собор, 2012. С. 44.
40. Корпоративна соціальна відповідальність: нова філософія бізнесу: навч. посібник. М.: Зовнішекономбанк, 2013. С. 6.
41. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А. В. Шегда, Т. М. Литвиненко, М. П. Нахаба та ін.; За ред. А. В. Шегди. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2002. – 335 с.
42. Економіка підприємств: Підручник. / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – вид. 2-ге, перероб. Та доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 607 с.
43. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця – Житомир: ПП „Рута”, 2005 – 612 с.
44. Иванов В.В., Хан О.К. Управленческий учет для эффективного менеджмента. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 208 с.
45. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Знання, КОО, 2006. – 378 с.
46. Кононенко О., Маханько О. Аналіз фінансової звітності. –Х.: Фактор, 2006. – 200с.
47. Крылов Э.И., Власова В.М., Журавкова И.В. Методологические вопросы анализа финансового состояния во взаимосвязи с инвестиционной привлекательностью предприятия // Финансы и кредит. – 2002. - №15. – с.27 – 35.
48. Кручок С. Г. Оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України. – 2009. – № 8. – 10 С.

49. Кривошей, В. В. Розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій прогнозування фінансових результатів з використанням показника рівня продуктивності праці [Текст] / В. В. Кривошей // Вісник Міжнародного слов'янського університету, серія "Економіка". – ТОМ 6. – № 2. – 2003. – С. 76-83.

50. Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємств під час визначення стратегії його розвитку// Фінанси України. – 2005. - № 3. – 138-147 с.

51. Макарьян Э.А., Герасименко Г.П., Макарьян С.Э. Финансовый анализ: Учебное пособие. 4-е изд., испр. – М.: ИД ФБК_ПРЕСС, 2006. – 235 с.

52. Марченко А. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів / Марченко А. // Фінанси України. – 2002. - №9. – С. 102-109.

53. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: [навч. посібн. для вищ. навч. заклад.] – К.: КНЕУ, 1999. – 437 с.

54. Мочерний С. В. Економічна теорія: [посібник.] – К.: Вища школа, 2002. –435 с.

55. Никитин С. Прибыль: теоретические и практические подходы / С. Никитин, Е.Глазова, А. Никитин // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 5. – С. 20–27.

56. Нестеренко Ж. К. Нерозподілений прибуток як джерело збільшення власного капіталу підприємства// Інноваційна економіка. – 2008.- №4–23с.

57. Осмоловский В.В. Теория анализа хозяйственной деятельности. – Минск: Новое знание, 2006. –188 с.

58. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 92–100.

59. Огійчук М.Ф. Удосконалення методики формування прибутку у податковому обліку / М.Ф. Огійчук, Ю.С. Воскобойник // Агроінком. – 2006. – № 7–8. – С. 83–88
60. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: [навч. посібник] / За ред. проф. А.М. Поддєрьогіна. – [6-е вид., перероб. та допов.]. – К.: КНЕУ, 2006. – 522с.
61. Рикардо Д. Собрание сочинений : пер. с англ. / Д. Рикардо ; [под ред. Н.Рязанова]. – СПб. : Зерно, 1908. – Т. 1. – 304 с.
62. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб.– 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – 662 с.
63. Самуельсон П.Е. Экономика : пер. с англ. / П.Е. Самуельсон, В.Д. Нордхаус. –16-е изд. – М. : Вильямс, 2003. – 688 с.
64. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навч. посіб. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: МАУП, 2004. — 328 с.
65. Фінансовий аналіз : Навч. посібник/ К.В. Ізмайлова. -К.: МАУП, 2000.-152 с.
66. Цибок О.В., Загорський ОМ. Прибуток у господарській діяльності підприємницьких структур на сучасному етапі трансформації економічної системи // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 3. – С. 136-140.
67. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика финансового анализа. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 208 с.
68. Экономический глоссарий : учеб. пособ. / [под ред. проф. В.В. Софронова, проф.В.А. Чемыхина, и. о. доц. Г.П. Окороковой]. – Курск : Изд-во КГСХА, 1998. –315 с.